

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Ülla Paras

HAAPSALU LINNA ALGKOOLI HOONE. MUINSUSKAITSE ERITINGIMUSED

Ehte tänav 14, Haapsalu, Lääne maakond

2017/2018 õppeaasta
Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituskursuse lõputöö

Haapsalu 2018

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

„ ..... ” mail 2018. a.

.....
(allkiri)

Töö vastab kehtivatele nõuetele ja lubatud kaitsmisele:

„ ..... ” mail 2018. a.

.....

Kaitstud hindele:

.....

„ ..... ” mail 2018. a.

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	4
2.	KASUTATUD DOKUMENTATSIOON NING ALLIKAD	5
3.	LÜHIKE AJALOOLINE ÜLEVAADE JA KIRJELDUS	7
4.	KIRJELDUS, SEISUKORD, UURIMIS-PROJEKTEERIMISVAJADUS JA MUINSUSKAITSE ERITINGIMUSED	14
4.1.	Hoone ümbrus	14
4.2.	Katusekandmik ja –kate	18
4.3.	Korstnad ja korstnapitsid	26
4.4.	Vundament, sokkel ja välisseinad	29
4.5.	Välisüksed	34
4.6.	Aknad	36
4.7.	Välistrepid	43
4.8.	Siseüksed	44
4.9.	Laed	49
4.10.	Siseseinad ja viimistlus	52
4.11.	Põrandad	57
4.12.	Küttesüsteem	60
4.13.	Trepid	62
5.	MUINSUSKAITSE ERITINGIMUSTE KOOND	67
6.	VÄÄRTUSLIKE DETAILIDE JA KONSTRUKTSIOONIDE LOEND JA PLAANID	71
7.	FOTODE JA ILLUSTRATSIOONIDE NIMEKIRI	72
8.	LISAD	77

1. SISSEJUHATUS

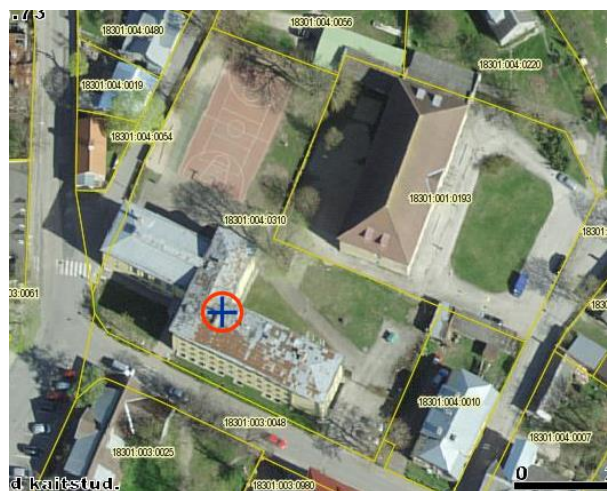
Haapsalu Linna Algkooli hoone valmis 1938. aastal ja on järjepidevalt kasutusel olnud haridusasutusena. Haapsalu munitsipaalomandisse kuuluvas hoones asub käesoleval ajal 6-klassiline Haapsalu Linna Algkool. Kolmekorruseline koolihoone pindalaga 932 m² asub ida-läänesuunaliselt Ehte tänava ääres.

Hoone maht ja välisfassaad on säilinud ehitusaegsel kujul, samuti on suuremate muutusteta säilinud interjäär, mille silmapaistvaimad ehitusaegsed stiilelemendid on saali kassettlagi, klasside ja koridoride poolpaneelid, sisetrepid, vestibüüli ja trepimademetse tsementkiviplaatidest põrandad. Hoone asub Haapsalu vanalinna muinsuskaitsealal (reg. nr 27013), eraldi mälestisena kaitse all ei ole. Hoone on kogu mahus amortiseerunud. Haapsalu linnavalitsus otsib rahastamisvõimalusi, et hoone restaureerida ja infrastruktuur ajakohastada.

Käesolevad muinsuskaitse eritingimused on koostatud koolihoone täismahus restaureerimisprojekti dokumentatsiooni ettevalmistamiseks. Juhul, kui hoone kogu mahus restaureerimiseks ja infrastruktuuri ajakohastamiseks finantseerimisvõimalusi ei leita, on eritingimused vajalikud hoone etapi kaupa restaureerimise ja infrastruktuuri ajakohastamise projektdokumentatsiooni koostamiseks.

Katastriüksus 18301:004:0310. Põhikaart.
Väljavõte Maa-ameti kaardilt.

Katastriüksus 18301:004:0310. Ortofoto.
Väljavõte Maa-ameti kaardilt.

2. KASUTATUD DOKUMENTATSIOON NING ALLIKAD

Muinsuskaitseamet

- Kultuurimälestiste riiklik register: <https://register.muinas.ee/public.php>

Arhiiv

Rahvusarhiiv (RA)

- RA, ERA, f 4209, n 1, s 708. Haapsalu Linnavalitsus. Kirjavahetus uue algkoolihoone ehitamise asjus. 12. märts 1931–25. jaan. 1939.
- RA, LAMA, f 580, n 2, s 334. Ehte 14. Inventariseerimise toimik.
- RA, ERA, f 4209, n 1, s 709. Linna algkoolihoone ning keskkütte ja veevarustuse seadete projektid ja kirjeldused.
- RA, Kinnistute register. Haapsalu. <http://www.ra.ee/apps/kinnistud/index.php/et>

Haapsalu Linnavalitsuse arhiiv

- Haapsalu Linna Algkooli hoone osaline ümberehitusprojekt. Koostaja: Haapsalu Projekteerimisbüroo OÜ, Haapsalu, 1998.

Muuseum

- Eesti Arhitektuurimuuseum (edaspidi EAM), f 22, n 1, s 2, l a– c. Haapsalu algkoolimaja. Erika Nõva koos arhitekt August Esopiga. Kolm lehte.
- SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid (edaspidi SALM) fotokogu.

Ajakirjandus

- Lääne Elu, 1928–1940.
- Postimees, 7. I 1938.

Kirjandus

- Erika Nõva. Minu töö ja elu. Koost A. Lass. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuuseum, 2006.
- Mart Kalm. Eesti 20. sajandi arhitektuur. Estonian 20th Century Architecture. Tallinn: Sild, 2002.

Muu

- Riigi Teataja nr 47, 1924. Avalikkude algkoolide ehitamise erimäärused.
- Sandra Mälk. Eesti 20. sajandi (1870–1991) väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs. Maakoolimajad 1920–40. Alusuuring. Tallinn 2012. Vt

http://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/alusuuringud/Maakoolimajad/Maakoolimajad%20koos.pdf

- Kaardirakendus Haapsalu läbi sajandite. <http://gis.haapsalu.eu/hapsal.html>

3. LÜHIKE AJALOOLINE ÜLEVAADE JA KIRJELDUS

Ehte 14 kinnistul asuva hoonestuse kohta on esmakordsed kindlad andmed aastast 1756, mil Jacob Kochi lesele Maria Elisabeth Berensile kinnistati 5. mail 1765 kaasavara väärtusega 800 rubla. Sealhulgas heas seisus puust elumaja, üürimaja, ait saun, pood ja aed. Hoonetel olid laudkatused, 5 head ahju, hea köök, kelder, 2 korstent jne.¹ 19. mail 1770 ostis kindralmajori Rechbinderi abikaasa Beata Johanna Rechbinder „700 hõberublaga endise Lorentzeni vana elumaja, häärberi ehk kantseleimaja, töllakuuri, aidad, poe ja aia, mis asuvad Suure Rannavärava juures. Häärberisse jääb kantselei ja teise otsa organist Hanff. Naaber leskproua Rambach.“² 1871. aastaks oli kinnistul „puust elumaja, häärber, kivital ja kuur ning aed.“³ Selleks ajaks oli kinnistu omanik juba sihtasutus Mõlemist Soost Eesti Laste Kool ehk Carlstift.⁴ Nimelt 1839. aastal asutati Carl Abraham Hunniuse eestvõttel eestikeelne kool, mille õpitegevus toimus Ehte 14 kinnistu ühes hoones. Esimesel aastal alustas õpinguid 36 last. Ametlikult sai kool kinnistu omanikuks 1. märtsil 1856.⁵ Sellest ajast alates on kinnistu otstarve püsinud muutumatuna. 1928. a otsustas linnavolikogu ehitada kaasaegse algkoolihoone 360 õpilasele.⁶ Kaalumisel oli kaks krunti: 1. algkooli asukoht aadressiga Kooli tn 6 ja Ehte/Neidude tänava nurgal asuv kinnistu, mis ametlikult kuulus sihtasutusele Mõlemist Soost Eesti Laste Kool ehk Carlstift. 1930. aastal tegi linnavolikogu põhimõttelise otsuse algkoolihoone ehitamiseks.⁷ Selleks ajaks oli koolihoone asukohaks määratud Ehte/Neidude tänava nurgal asuv kinnistu. 24. novembril 1931. a on August Esop allkirjastanud koolihoone teadaoleva esimese eskiisi.⁸

6. detsembril 1932 toimus linna haridusnõukogu koosolek, kus otsustati: 1) tunnistada vajalikuks uue koolimaja ehitamine; 2) koolimaja tuleks ehitada Ehte ja Neidude tänava nurgal asuvale krundile; 3) linna esimene ja teine algkool liidetakse üheks põhikooliks; 4) tuleb ehitada 11 klassi, lisaks üks täiendusklassi ruum (köögiga), üks loodusloo kabinet, üks käsitööklassi ruum, üks võimlemissaal, mis oleks ühtlasi pidusaal näitelavaga (umbes 300 inimese jaoks),

---

¹ Rahvusarhiiv (edaspidi RA), EAA, f 2840, n 1, s 36625.

² Samas.

³ Samas.

⁴ Kinnistu ja hoonestuse kujunemist saab jälgida kaardirakenduses Haapsalu läbi sajandite <http://gis.haapsalu.eu/hapsal.html>

⁵ RA, EAA, f 2840, n 1, s 36625.

⁶ RA, ERA, f 4209, n 1, s 708: Haapsalu Linnavalitsus. Kirjavahetus uue algkoolihoone ehitamise asjus. 12. märts 1931 – 25. jaan. 1939. Pagineerimata.

⁷ Lääne Elu, 04. I 1938.

⁸ RA, ERA, f 4209, n 1, s 709, l 000010-t.

üks õpetajate tuba, mis on ühtlasi raamatukogu ja kantselei ruum ning riietehoid umbes 350. õpilasele.⁹ Kaks päeva hiljem, 8. detsembril 1932 tuli kokku uue algkoolimaja ehitamise küsimuseks valitud neljaliikmeline komisjon, kes kinnitas hariduskomisjoni otsust, ning lisas soovitusi, et võimla täidaks ühtlasi ka rahvamaja ülesandeid.¹⁰ Teatavasti Haapsalu linnal ei olnud sel ajal ühtki munitsipaalvõimlat ega -saali. 30. detsembril 1932 kinnitas otsuse Haapsalu Linnavolikogu (prot nr 17, p 2).¹¹

Projekti koostamiseks jätkas Haapsalu linnavalitsus koostööd Eestis arhitektihariduse saanute esimesse põlvkonda kuulunud August Esopiga.¹² Tellija on andnud projektile kooskõlastuse 21. veebruaril 1933¹³, Teedeministeeriumi maanteede ja ehituse osakonna ehituse amet andis lõpliku kooskõlastuse 10. aprillil 1933.¹⁴ 1933. a. kinnitatud projektil on August Esopi kõrval Erika Volbergi (edaspidi Erika Nõva)¹⁵ nimi. Miks August Esop kaasas projekti koostamise juurde Erika Nõva ja kui suures mahus on kooskõlastatud ja hiljem ellu viidud projektis Erika Nõva osalust, selle kohta kirjutab Erika Nõva oma mälestustes: “1933. aasta jaanuaris kutsus arhitekt Esop mind abistama Haapsalu algkoolihoone projekteerimisel. Selle kolmekorruselise hoone krunt asus Lossi ja Ehte tänava nurgal ja oli Esopi eratöö. Nõustusin meelsasti. Arhitekt Esop oli minule hästi tuntud, kuna lõpetas koos minu vennaga¹⁶ 1927. aastal Tallinna Kõrgema Tehnikumi ja töötas hiljem vennaga koos. Esop oli siis hiljuti loodud Põllutöoministeeriumi Asundusameti arhitekt, hiljem ehitusosakonna juhataja. Haapsalu koolihoone projekti tähtaeg oli lähedal, kuid arhitekt Esop ise oli haiglane (ilmselt üle töötanud) ja selle töö heaks polnud ta suutnud midagi ära teha. Töö jäi täiesti minu hooleks. Leidsin varsti ratsionaalse lahenduse ning töö valmis tähtajaks. Kirjutasime mõlemad projektile autoritena alla. Töö kinnitati muudatusteta. Tasu jagasime pooleks ja projekt läks kohe ehitamisele. Olin Esopile väga tänulik selle töö eest mitte üksi tasu mõttes (kuigi see kulus marjaks ära), vaid et ta mind kutsus seda koolihoonet projekteerima. Mul olid aasta otsa “küüned sügelenud” suurema konkreetse töö järele.”¹⁷

---

⁹ RA, ERA, f 4209, 1, s 708. Pagineerimata.

¹⁰ Samas.

¹¹ Samas.

¹² August Esop oli üks esimesi arhitekte, kes õppis ja sai arhitekti diplomi Tallinna Tehnikumis. A. Esop töötas arhitektina Asunikude, Riigirentnikkude ja talupidajate Põllumajandusliiku ehitustalituses, mis 1932. a. reorganiseeriti Põllutöökoja ehitustalituseks.

¹³ Hoone vastuvõtuaktiil on märgitud „arh. Esop’i poolt 21. veebr. 1933 koostatud projekti järgi“ – RA, ERA, f 4209, n 1, s 708. Seega Haapsalu linna poolt sai projekt kooskõlastuse eelnimetatud kuupäeval.

¹⁴ Eesti Arhitektuurimuuseum (edaspidi EAM), f 22, n 1, s 2, 1 a–c.

¹⁵ Sünd. Erika Volberg, 1934–1937 Erika Breiberg, alates 1938. aastast Erika Nõva.

¹⁶ Erika Nõva vend oli August Volberg.

¹⁷ Erika Nõva. Minu töö ja elu. Koost A. Lass. Tallinn: Eesti Arhitektuurimuuseum, 2006, lk 23–25.

Võrreldes 1931. a eskiisiga, on 1933. a projekt läbinud olulise muutuse – hoone on jätkuvalt kahe tiibhoonega, kuid klasside tiib on planeeritud kahe asemel kolmekorruseliseks ja saalitiib samal teejoonel, kuid peaaegu korpuse küljelaiuse aste võrra tagapool, nii et Ehte ja Neidude tänava nurgale on peasissepääsu ette jäänud väike plats haljasala jaoks. Oskusliku planeerimisega on kadunud tänavaristmiku n-õ pime nurk, samas ka saaliosa ühe küljega pööratud lõuna poole. Kindlasti oli oluliseks põhjuseks hoonetiibade ühele joonele tõmbamisele vajadus õueala järgi.¹⁸ Esialgu oli tellija soov ehitada puithoone. Projekteerimise käigus otsustati kivihoone kasuks.¹⁹ Teiseks suuremaks muutuseks projekteerimisetööde ajal oli saali rõdu projekteerimine. Seetõttu kasvas saali esialgne maht 0,5 m³.²⁰ Ehitamise käigus otsustati aga rõdu siiski mitte ehitada, et see ei hakkaks segama sporditegevust. Välisfassaadil jäi ehitamata peasissepääsu varikatuse peale projekteeritud funktsionalistlikus stiilis piire koos lipuvardaga, mis oleks stiililiselt loonud terviku saali funktsionalistlikus stiilis ümaraknaga. Soovitan kaaluda projektis välja toodud lahenduse ellu viimist.

Ehitustööd algasid 1936. a veebruaris. Hoone võeti vastu 4. jaanuaril 1938.²¹ Kooli avaaktus toimus 6. jaanuaril 1938.²² Peale Teist maailmasõda tegutses hoones mitmeid erinevaid haridusasutusi: Haapsalu Pedagoogiline Kool (1945–1956), Haapsalu Vene Keskkool (1956–1964). 1964. aastal moodustati Haapsalu 8-klassiline kool, mis 1989. muudeti 9-klassiliseks kooliks. 1990. aastast on hoones Haapsalu Linna Algkool.

Piirkonna suurim hoone on rahuliku mahulise ülesehitusega, silmapaistvalt hästi planeeritud, tekitamata pimedat tänavanurka ja mõjumata ümberkaudse hoonestuse suhtes liiga domineerivalt. Koolihoone projekteeriti võimalusega ehitada see kahes etapis. Esimeses etapis õppekorpus ja teises etapis saali osa. Nii on hoone maht liigendatud kaheks osaks, millest L-kujulise põhiplaani klasside korpus (O-tiib) asub väikese tagasiastega Ehte tänava joonel, saali korpus (W-tiib) asub klasside korpuse laiuselt tagasiastena Ehte-Neidude tänava nurgal. Saali korpuse mahu suurema tagasiaste tõttu, on peasissepääsu ees avar platsike. Korpuste ühenduskohas asub laia horisontaalse betoonvarikatusega peasissepääs. Hoovipoolne fassaad on rohkem liigendatud. Esile tõuseb hoone idatiiva ette ulatuv maht, mis seob hoone kaks

---

¹⁸ Seaduse järgi ei tohtinud kooli mänguväljak olla väiksem kui 1200 m². – Riigi Teataja nr 47, 1924, § 4: Avalikkude algkoolide ehitamise erimäärused.

¹⁹ ERA, f 4209, n 1, s 708. August Esopi kiri Haapsalu Linnavalitusele. Pagineerimata.

²⁰ ERA, f 4209, n 1, s 708. August Esopi kiri Haapsalu Linnavalitusele. Pagineerimata.

²¹ Algkooli hoone ehitamise kohta loe pikemalt: Ü. Paras, Haapsalu linna algkool 80: kooli ehitamine oli nagu läbi seina minek. – Lääne Elu 6. I 2018, <https://online.le.ee/2018/01/06/haapsalu-linna-alkkool-80-kooli-ehitamise-oli-nagu-labi-seina-minek/> (vaadatud 9. III 2018).

²² Ülehomme avab koolivalitsuse direktor V. Alttoa Eesti moodsaima algkoolihoone. – Lääne Elu, 04. I 1938.

korpus. Hoone mahtude nurgelisust pehmendab ehitusajastule iseloomulik ümartorni meenutav saali teenindamiseks mõeldud trepikoda.

Madala kelpkatusega koolihoonel on nii funktsionalistlikke kui traditsionalistlikke stiilelemente. Tänavate ristmikul domineeriv W-tiiva ehk nn saalikorpus sümmeetriline, püstakendega fassaad on rõhutatult traditsionalistlik. Saalikorpuse vertikaalsete akende dekoorielement on profileeritud krohviraamistus. Akende krohviraamistusega on stiliseeritud ka trepikoja ja koridoride aknad. O-tiiva ehk nn klasside korpuse klassiruumide, mis kõik jäävad tänava poole (S- ja O-fassaad), akende ümber moodustub horisontaalvöö, mis loob lintakna stiili. Samuti on lintakende stiil tekitatud W-tiiva esimese korruse akendest S-, W- ja N-fassaadil.

1. Vaade linnuse tornist Ehte tänavale, 10.10.1948.

2. Vaade S-fassaadile, 1950. a.

3. Vaade S-fassaadile, 1980. aastate lõpp.

4. Vaade hoovist N-fassaadile, 1949–1950.

5. Vaade vestibüülist garderoobi poole, 1950. a.

6. Vaade O-tiiva koridori, 1950. a.

7. Vaade saali O-küljele, 1950. a.

8. Vaade peasissepääsule, 1952. a.

4. KIRJELDUS, SEISUKORD, UURIMIS- PROJEKTEERIMISVAJADUS JA MUINSUSKAITSE ERITINGIMUSED

4.1. Hoone ümbrus

KIRJELDUS

Hoone paikneb ida-läänesuunalisena Ehte tänava joonel (ill 9). O-tiib ehk klasside korpus asub kõnniteest aste taga pool (ill 11). Kõnnitee ja O-tiiva vahele jääb hekk ja mururiba. W-tiib ehk saalikorpus asub hoone laiuse võrra kõnnitee joonest tagapool. Saali ees on muruplats. W-tiiva otsasein ulatub Neidude tänava joonele (ill 10). Koolihoone taga on spordiväljak, mida Neidude tänava poolt ääristab paekivist piirdemüür (ill 13) ja hoone pool lõik puitlippidest aeda. Koolihoonest põhjapoole jääb 18. sajandil ehitatud kõrge kelpkatusega tüüpiline kroonuarhitektuuri stiilis kohtuhoone, mis on kasutusel noorte huvikeskusena. Hoonete vahel piiret ei ole ja nii moodustavad need kaks suure mahuga eri ajastu hoonet ühise hoovialaga piirkonna dominantse hoonete rühma.

Õue pool on pinnases umbes O-tiiva etteulatava osa NO nurgajoonelt tugev langus nii et spordiväljak jääb O-tiiva klasside korpuse mahust umbes 0,5 m allapoole. Huvitava detailina õuepool O-tiiva etteulatava osa seinä ääres säilinud ehitusaegne kaevu luuk kirjaga „C. SIEGEL“ (ill 15). AS Siegel paigaldas hoonesse vee- ja kanalisatsiooni ning keskküttesüsteemi.

SEISUKORD

Hoone ümbrus on hooldatud ja aktiivses kasutuses. Korrastamist vajab paekivist piirdemüür. Puitlippidest aia väravapostid on sügavas kaldes. Puitlippidest aia ja aiavärava asemel tuleks aluseks võttes Erika Nõva ja August Esopi projekt, paigaldada hoone stiiliga sobiv aed ja aiavärav. Vt lisa 2.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Neidude tänava poole puitlippidest aia ja aiavärava asemele uue aia ja aiavärava projekteerimine võttes aluseks Erika Nõva ja August Esopi projekt, 1933. Vt lisa 2.

ERITINGIMUSED

4.1.1. Säilitada ja restaureerida paekivist piirdemüür.

4.1.2. Säilitada ehitusaegne kaevuluuk olemasolevas kohas.

4.1.3. Puitlippidest aia asemel uus aed koos aiavärvaga võttes aluseks Erika Nõva ja August Esopi projekti, 1933. Vt lisa 2.

9. Esifassaad – S-fassaad. Vaade Suur-Lossi tänavalt.

10. W-fassaad. Vaade Neidude tänavalt.

11. O- ja S-fassaad. Vaade Ehte tänavalt.

12. N-fassaad. Vaade siseõuelt.

13. N-fassaad ja paekivist piirdemüür. Vaade Neidude tänavalt.

14. N-fassaad. Vaade F. J. Wiedemanni tänavalt.

15. Ehitusaegne kaevu luuk O-tiiva, N-külje etteulatava osa juures.

4.2. Katusekandmik ja -kate

KIRJELDUS

Katus

Hoonel on kelpkatus, mille katusekandmiku moodustab pennsarikakonstruktsioon lisatoetumisega toolvärkidele. O-tiiva katusest ulatuvad välja kolmnurk-uugid ning silikaattelistest korstnapiibud. W-tiiva harja kohal on kogu ulatuses viilkatusega õhukollektor. Täiteavad, mis paiknevad kogu seinapinna ulatuses, moodustavad kitsad kahe raamiga aknad ja osaliselt horisontaalsed puitribid. Õhk liigub kollektorist saali tuulutavadeni mööda puidust tuulutuskambreid. Kirde pool ulatub katusest välja tellistest kõrge korstnapits.

Katusekattematerjal on lühikeste paanidega käsitsi valtsitud terasplekk. O-tiiva katusekate on läbi roostetanud ja rohkesti paigatud. Ilmselt on tegu algse katusekattega. W-tiiva lühikeste paanidega käsitsi valtsitud terasplekk on arvatavasti paigaldatud 1960.–1970. aastatel. Mõlema hoonetiiva katustel on sottomrennid ja algsed vihmavee äravoolu süsteemid.

Varikatused

Varikatused on peasissepääsul, trepikojal ja keldritrepil. Peasissepääsu kohal on ilma kaldeta ruudu kujuline raudbetoonist varikatus, mis on kaetud lühikeste paanidega käsitsi valtsitud terasplekiga. Varikatuse äär on kaetud samuti terasplekiga, mis ei ole ehitusaegne lahendus (ill 8). Katuse loodeküljel asub horisontaalne kaldega vihmaveerenn, ulatudes fassaadi vihmaveetoruni, mis ei ole samuti ehitusaegne lahendus. Betoonist valatud varikatus on kahest küljest ühendatud hoone seintega, kahe lahtise külje löikekohas toetub klombitud paekivist laotud sambale. Tegemist on funktsionalistlikus stiilis varikatusega, mis algselt on olnud avatud betoonäärisega, millest ulatus üle kitsas katusekatteriba. Hilisem serva katmine plekiribaga ja sademeveerenni paigaldamine serva külge on varikatuse õhulist ilmet muutnud. Trepikoja ukse kohal on kitsas ilma kaldeta betoonist varikatus, mille serv on samuti hilisemal ajal kaetud plekiga. Keldritrepi kohal on raudbetoonist varikatus, mis on kaetud käsitsi valtsitud terasplekist kattega.

SEISUKORD

Katusekonstruktsioon

Katusekonstruktsiooni olukord on hea. Pööning on kuiv, soojustamata ja seetõttu hästi ventileeruv, pikaajalisi läbijookse pole olnud. Tuleohutuse paremaks tagamiseks on puitkonstruktsioonid osaliselt üle lubjatud.

Saali katusel asuv õhukollektor täidab siiani oma planeeritud funktsiooni – tagada saali ventilatsioon. Selliseid 80-aastaseid puidust ventileerimissüsteeme pole ilmselt väga palju töökorras olevana säilinud. Heas korras on puidust tuulutuskambrid, amortiseerunud on kollektori fassaadi osa ja katusekate.

Katusekate

Katusekatte olukord on O-tiivas avariiline: katuseplekk on amortiseerunud, paljusid läbijooksu kohti on parandatud. Nii O- kui W-tiiva sottrennid on amortiseerunud ega suuda vett suunata. Sademevesi voolab paljudes kohtades seinu mööda alla. W-tiiva harjal oleva õhukollektori välisseinad ja katusekate on amortiseerunud.

Varikatused

Peasissepääsu varikatuse seis on avariilises seisus. Hoone amortiseerunud sottrennid ja vihmaveesüsteemi tõttu voolab katusele vesi varikatusele. Sademevee äravooluks on varikatuse kalle olematu. Nii on vesi leidnud endale tee plekipaanide ühenduskohtade ja valtside vahele imbumiseks. Varikatuse alumisel poolel on betoon suurte tükkidena irdunud, kohati on nähtav sarrus. Ajutise lahendusena on edasise pudenumise vältimiseks alumine pool kaetud metallvõrguga, mis ei pruugi suuremate betoonitükkide varisemist siiski peatada. Varikatuse serv on kaetud plekiga ilmselt seetõttu, et see oli lihtsaim viis pudenenud serva varjata. 1933. aastal koostatud eskiisprojekt nägi ette lahenduse, kus varikatuse kohal on kolme latiga piire. Varikatust toetava posti kohal piirde nurgas pidi asuma lipuvarras. Lattpiire oli funktsionalismile omane ja selle välja ehitamine koos lipuvardaga ümarakna ees lisaks tänavapoolsele fassaadile stiilse aktsendi ja viiks lõpuni arhitektide algse idee. Võimaluse korral võiks teostada eskiisprojekti ette nähtud lahendus, mis ilmselt raha puudusel teostamata jäi.

Trepikoja ukse kohal olevale betoonist ilma kaldeta varikatusele voolab sademevesi, kuna trepikoja sottrennid on amortiseerunud. Varikatuse betoonkonstruktsiooni seisukord tuleb välja selgitada, et otsustada, kui suures mahus tervikuna on vaja seda varikatust korrastada. Keldritrepi kohal olev kaldenurgaga varikatuse seis on heas korras.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Põhjalik katuse kandekonstruktsiooni uuring, et välja selgitada proteesimist vajavad kohad.
- Välja selgitada peasissepääsu raudbetoonist varikatuse seisukord ja vastavalt tulemusele koostada varikatuse restaureerimisprojekt.

- Välja selgitada trepikoja varikatuse seisukord ja sellest lähtudes varikatus restaureerida.

ERITINGIMUSED

Katus

- 4.2.1 Säilitada ja restaureerida hoone ajalooline katusekuju ja tarindusviis.
- 4.2.2 Säilitada maksimaalselt katuse kandekonstruktsioonid, tagada kõikide elementide kandevõime.
- 4.2.3. Restaureerimismeetod olgu proteesimine olemasolevaga võimalikult sarnase ristlõikega kvaliteetse puiduga.
- 4.2.4. Katusealuse soojustamisel jätta kandekonstruktsioonid võimalikult suures mahus eksponeeritavana avatuks.
- 4.2.5. Uugid restaureerida.
- 4.2.6. Saali korpuse katusel asuva õhukollektori täiteavad ja katus restaureerida.
- 4.2.7. Sundventilatsiooni paigaldamisel säilitada ehitusajaloo näidisenägemata vähemalt üks tuulutuskamber funktsioneerivana algsel kujul olemasolevas kohas.
- 4.2.8. Puitdetailide katmiseks kasutada linaõlivärnitsat ja -värvi.
- 4.2.9. Hoone katus ja varikatused katta käsitsi valtsitud tsingitud terasplekiga.
- 4.2.10. Katuseaknaid on lubatud soovi korral panna O-tiiva N-külge. Katuseaknad peavad mahtuma sarikate vahele ja jääma katusega ühele tasapinnale.
- 4.2.11. Hoone sottrennidega sademeveesüsteem peab olema analoogne olemasolevale. Lehtrid ja torud on O- ja W-tiivas erineva kujuga. Jälgida, et analoogsed tüübid säiliks olemasolevates asukohtades. Tsingitud terasplekist lehtrid ja torud peab värvima hoonega ühte tooni.

Varikatused

- 4.2.12. Peasissepääsu varikatusel taastada algne, funktsionalismile omane õhuline stiil. Betoonkatuse äärt ei tohi katta plekiribaga, vaid see peab olema krohvitud ja värvitud puhas pind. Varikatuse sademekindlaks muutmisel võib käsitsi valtsitud terasplekist katusekatte all kasutada nüüdisaegseid materjale.
- 4.2.13. Võimaluse korral teostada Erika Nõva ja August Esopi koostatud projektis (vt lisa 1-2) olev lahendus, mille kohaselt on varikatuse kohal kolme latiga piire. Varikatust toetava posti kohal piirde nurgas on lipuvarras.

16. Vaade W-poolt hoone katusele. Esiplaanil madalam W-tiib, tagaplaanil kõrgem O-tiib.

17. Õhukollektor W-tiiva katusel.

18. W-tiiva S-külje sottrenn.

19. Õhukollektori W-tiiva SW-nurk.

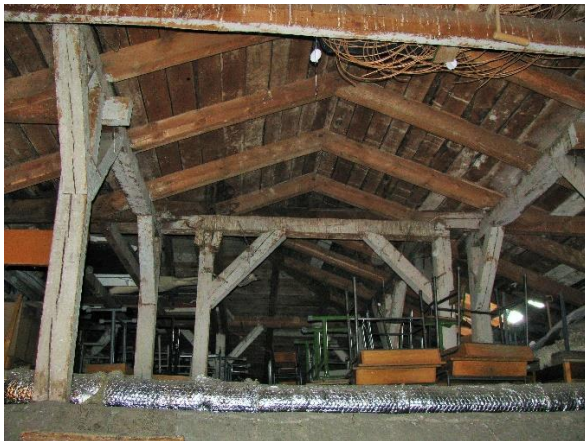
20. Vaade õhukollektori ja katuse N-küljele.

21. Vaade W-ja O-tiiva N-poolsele katusele.

22. O-tiiva katus N-küljelt.

23. O-tiiva katuse kandekonstruktsioon.

24. O-tiiva katuse kandekonstruktsioon.

25. Uuk O-tiiva katusel.

26. Metallist tõmbits peatrepi betoonkarkassi kohal oleva katusetala küljes.

27. W-tiiva katuse kandekonstruktsioon.

28. W-tiiva kandekonstruktsiooni nurgasõlm.

29. Saali ehitusaegne tuulutuskamber.

30. Tuulutusava saali laes.

31. Peaukse varikatus (W-tiib, S-külg).

32. Peaukse varikatuse valtsplekist kate.

33. Varikatuse alumise külje irdunud betoon.

34. Trepikoja (W-tiib, N-külg) varikatus.

35. Keldritrepi (O-tiib, N-külg) varikatus.

4.3. Korstnad ja korstnapitsid

KIRJELDUS

Hoonel on valgetest tellistest lihtsa vormiga neli ventilatsioonikorstent ja kaks küttekorstent, mida enam algses funktsioonis ei kasutata. O-tiiva massiivse jalaga korsten on algselt olnud keskküttekorsten, kuna keskkütteahi asus O-tiivas. W-tiiva küttekorstent kasutati köögis ja kooliteenija korteris.

SEISUKORD

Enamik korstnapitsi otsi on avariilises seisus. Ülemise, mõnel ka mitme rea kivid on välja kukkunud.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Selgitada välja korstnapitside tehniline seisukord.

ERITINGIMUSED

- 4.3.1. Säilitada korstnapitsid olemasolevas asukohas ja kujul.
- 4.3.2. Korstnapitside külgedele on lubatud paigaldada ventilatsiooniretid.
- 4.3.3. Korstnapitse mitte üle krohvida.

36. O-tiiva korstnapitsid.

37. W-tiiva korstnapits.

38. W-tiiva korstnapits lähivaates.

39. Ehitusaegne keskkütte korstnajak O-tiiva pööningul.

40. Korstnajak ja katuse kandekonstruktsioon O-tiivas.

4.4. Vundament, sokkel ja välisseinad

KIRJELDUS

Sokkel

Hoone on rajatud paekivist sügavvundamendile. Maapinna ida-läänesuunalise languse tõttu on sokli kõrgus maapinnast erinev. Sokkel endub välisseina tasapinnast O-tiiva N-külg kuni N-külje etteulatava osa O-küljeni, kus sokkel on umbes 30 cm maapinnast ja üle krohvitud. Ülejäänud sokkel, mis on kõrgemas ulatuses nähtav ja taotluslikult eksponeeritud, on üle krohvimata ja laotud kahest erinevast kivist:

Tänavapoolne sokkel, s.t kogu hoone O-, S- ja W-külg, on laotud klombitud Lasnamäe paest,²³ õuepoolne sokkel, s.t O-tiiva etteulatava osa N- ja O-külg ja W-tiiva N-külg, on laotud kohalikust maakivist.²⁴ O-tiiva N-külg kuni etteulatava osa NO nurgani on kõige madalama sokliga, kuna sokli kõrgus maapinnast on umbes 30 cm ja üle krohvitud seinaga ühte tasapinda. Hoone välisused on maapinnaga ühel kõrgusel ja seega ehitusaegsed ülesse suunduvad välistrepid puuduvad. Õue pool on üks keldrisse viiv kivitrepp, mis ehitusajal planeeriti gaasivarjendi väljapääsuks. Lisaks on O-tiiva N-küljel esimese kuni kolmanda korruse vaheline metallist evakuatsioonitrepp.

Välisseinad

Välisseinad on laotud AS-s Loksa Tehased toodetud tellistest.²⁵ Müüritise sideaineks on tõenäoliselt lubitsemementmört. Fassaadid on kaetud krohviga ja värvitud. Viimati värviti hoone üle 1990. aastal.

Katuse all on krohvitud karniis. O- ja W-tiiva katusekarniis on erineva kujuga: O-tiival kaarjas, W-tiival nurgeline. Katusekarniisi sisse on peidetud sademeveesüsteemi lehtrid. Akendel on eri tiibades eri stiilielemendid. W-tiiva saaliaknad ja O-tiiva koridoride aknad ning O-tiiva N-küljel ette ulatava osa aknad on profileeritud krohvraamistusega rõhutatult esile toodud. O-tiiva klasside ja W-tiiva sööklaruumide akende kulgu on funktsionalismile omaselt rõhutatud akende all ja kohal kulgeva rõhutatud sillusjoonega, mis jätab mulje lindina kulgevast akende reast.

O-tiiva N-külg, kus asuvad klasside esiste koridoride aknad, on kõige tagasihoidlikum, kus puuduvad stiilielemendid.

---

²³ RA, ERA, f 4209, n 1, s 708. Haapsalu Linnavalitsus. Kirjavahetus uue algkoolihoone ehitamise asjus. 12. märts 1931 – 25. jaan. 1939. Pagineerimata.

²⁴ Samas.

²⁵ Samas.

SEISUKORD

Sokkel

Klombitud paest ja maakivist üle krohvimata sokkel on heas korras. Vaja on pudenenud vuugivaheid täita. O-tiiva N-külje madala üle krohvitud sokli kohal krohv kohati pudenenud.

Seinad

Seinte seisukord on üldjoontes hea. Probleemsed on katusealused karniisid ja vihmaveetorude juurde jäävad kohad, kus sademevee pealejooksu tulemusel on krohv kohati irdunud. 1990. aastal peale kantud sünteetiline kollane värv koorub. Ilmselt on selle all ehitamisaegne lubitsemekrohvile kantud lubivärv, mis on kohati roosakaks karboniseerunud. Eelmine värvitoon oli olnud olemasolevast heledam kollane.

UURIMIS-JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Krohviuuringuga välja selgitada mördi koosseis.
- Värvuuringuga selgitada välja algupärane värvitoon.

ERITINGIMUSED

- 4.3.4. Soklit, mis pole krohvitud, mitte krohvida. Vuukida sobiva lubitsemekrohviga.
- 4.3.5. Krohviparanduste tegemiseks kasutada mörti, mille koosseis on välja selgitatud krohviuuringuga.
- 4.3.6. Mittesobiva tsementmördiga tehtud varasemad parandused tuleb eemaldada.
- 4.3.7. Soovitav on taastada hoone algupärane toon, mis tuleb välja selgitada värvuuringuga.
- 4.3.8. Akende krohviraamistused peavad jääma algupärasel kujul ja algupäraste profiilidega.
- 4.3.9. Katusekarniisid peavad jääma algupärasel kujul ja algupäraste profiilidega.
- 4.3.10. Lintakna stiil peab säilima algupärasel kujul.
- 4.3.11. Algsete avade asukohta ja suurust muuta ei ole lubatud.

41. Hoone tänavapoolne sokkel on klombitud Lasnamäe paest.

42. Õuepoolne sokkel alates O-tiiva etteulatava osa N-küljest ja W-tiiva N-külg on kohalikest maakividest.

43. O-tiiva kaarjas katusekarniis.

44. W-tiiva nurgeline katusekarniis.

45. O-tiiva N-külje etteulatuva osa nurk.

46. W-tiiva trepikoja (N-külg) sein.

47. O-tiiva S-fassaad. Lintakna stiil.

48. W-tiiva S-fassaad. Saali akende traditsionalistlik krohvraamistus.

49. O-tiiva S-fassaad. Pudenev värvikiht.

4.5. Välisüksed

KIRJELDUS

Peasissepääsul on kolme poolega täispuidust klaasitud originaaluks (VU-1; ill 50). Peasissepääsu koja ja vestibüüli vahel on samuti samasugune kolme poolega originaaluks. Uste tsingitud metallist käsipuud on samuti säilinud originaalidena. Peasissepääsu ukсед on väga väärtuslikud.

Muud välisüksed ei ole originaalüksed. W-tiiva N-küljel asuval trepikojal on tahveldatud kahe poolega kaasaegne uks (VU-2; ill 52). W-tiiva W-külje välisüks on ühe poolega keskelt vertikaallaudadest tugevdusega (VU-3; ill 53). Samalaadne kahe poolega uks on O-tiiva N-külje keldril (VU-4; ill 54). Evakuatsioonitrepile viivad ukсед O-tiiva N-külje kolmel korrusel on metallist.

W-tiiva N-külje trepikoja ja W-tiiva W-külje ukсед tuleb asendada stiililt sobivamate ustega. Uste jooniste koostamisel on soovitatav võtta aluseks Erika Nõva, August Esopi 1933. a koostatud projekt. Eskiisil kujutatud välimised külguksed on stiililt samasugused kui siseüksed SU-6 (ill 81) ja SU-7 (ill 83). Ukselehe keskel asuv vertikaalne tahvel võib olla nii klaasist kui puidust.

SEISUKORD

Ehitusaegne peauks terviklikult koos detailidega säilinud. Alumises osas on tugevad kulumisjäljed. Ülejäänud ukсед on ka tugevate kulumisjälgedega.

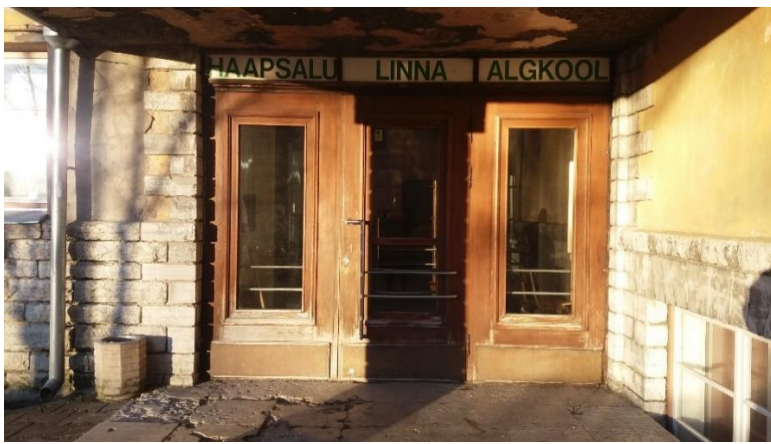
UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Teostada peaukse viimistluskihi uuring, mis on aluseks ukse restaureerimisel.
- W-tiiva trepikojale ja W-küljele projekteerida uued ukсед võttes aluseks Erika Nõva ja August Esopi eskiisjoonis. (Vt lisa 2)

ERITINGIMUSED

- 4.5.1. Peauks restaureerida koos kõigi originaaldetailidega võttes aluseks viimistluskihi uuringu.
- 4.5.2. W-tiiva N-külje trepikoja ja W-tiiva W-külje ukсед asendada stiililt sobivamatega. Uste jooniste koostamisel võtta aluseks 1933. a projekt. (Vt lisa 2)
- 4.5.3. Uusi avatäiteid fassaadile ei ole lubatud teha.

50. VU-1. Peauks.

51. VU-1. Kroomitud käsipuu.

52. VU-2. Trepikoja uks.

53. VU-3. Köögi välisuks.

54. VU-4. Keldritrepi uks.

55. VU-5. Evakuatsioonitrepi uks.

4.6. Aknad

KIRJELDUS

Hoonel on aknaid 15 eri tüüpi. Kõik on topeltraamiga aknad.

Akende tüübid:

- A-1. kaheksa ruuduga, alumine rida eraldi kahepoolne tuulutusakendega (ill 56). Klassiruumide ja klasside esiste koridoride aknad. Kokku 66 akent. Asukoht: 1) O-tiib, S-, O- ja N-külg, esimene kuni kolmas korrus. 2) O-tiib, N-külje esileulatuv osa, kolmas korrus.
- A-2. 6-ruuduga, kahepoolne (ill 57). Asukoht: 1) O-tiib, N-külje etteulatuv osa, esimene ja teine korrus; 2) O-tiib, W-, S- ja O-külg, soklikorrus.
- A-3. Kolme ruuduga, ühepoolne vertikaalne (ill 58). Asukoht: 1) O-tiib, N-külje etteulatuv osa, esimene ja teine korrus; 2) W-tiib, N- ja W-külg, esimene korrus.
- A-4. 12 ruuduga, ühepoolne, vertikaalne (ill 59). Asukoht: W-tiib, N-külg, trepikoda.
- A-5. Kaheruuduga, horisontaalne, ühepoolne (ill 60). Asukoht: W-tiib, N-külg, pööning.
- A-6. Kahe ruuduga, vertikaalne, ühepoolne (ill 61). Asukoht: W-tiib, N-, S- ja W-külg.
- A-7. Üheksa ruuduga, 3 poolega (ill 62). Asukoht: W-tiib, S- ja N-külg, esimene korrus.
- A-7. Keskel tuulutusaken (ill 63). W-tiib, S- ja N-külg, esimene korruse keskmine aken.
- A-8. Üheksa ruuduga, keskel laia raamivahega ühepoolne aken (ill 64). Asukoht: O-tiib, N-külg, keskmise korpuse O-külg, 1-korrus.
- A-9. 15 ruuduga, keskel kaks laia raamivahet (ill 65). Asukoht: O-tiib, N-fassaad, keskmise korpuse O-külg, teine ja kolmas korrus.
- A-10. Kuue ruuduga, ühe poolega (ill 66). Asukoht: O-tiib, W-fassaad, esimene korrus.
- A-11. 12 ruuduga, keskelt laia raamiga jaguneb omakorda kaheks kuue ruuduga aknaks (ill 67). Asukoht: O-tiib, W-külg, teine ja kolmas korrus.
- A-12. 20 ruuduga saali aken. Lai raam jagab kolmeks osaks. Kaks ülemist osa kuue ruuduga ühepoolsed aknad (ill 68). Alumine osa nelja ruuduga kahepoolne tuulutusaken. Asukoht: W-tiib, S- ja N-külg, läbi teise ja kolmanda korruse.
- A-13. Ümaraken (ill 69). W-tiib, S-külg, 2-korrus.
- A-14. Katuseuugi kolmnurkaken (ill 70). Asukoht: O-tiib, S- ja N-külg.
- A-15. Kahe ruuduga kitsad õhukollektori aknad (ill 71). W-tiib, N- ja S-külg.

Ehitusaegne aknaraamistus on kõigil akendel säilinud, kuid aknad on suures osas välja vahetatud. Ehitusaegsetest akendest on säilinud:

- A-1. O-tiib N-külg, esimene kuni kolmas korrus (klasside esised koridorid).
- A-2. O-tiib, N-külje etteulatuv osa, esimene ja teine korrus (hügieeniruumide aknad).
- A-3. Kõik originaalaknad.
- A-4. Originaalaken.
- A-5. Kõik originaalaknad.
- A-6. Kõik originaalaknad.
- A-7. W-tiib, S- ja N-külg, esimene korrus, v.a S-külg peaukse kõrval olev aken.
- A-14. Kõik originaalaknad.
- A-15. Kõik originaalaknad.

Ülejäänud aknad ei ole ehitusaegsed. Aknad on algselt olnud kaititud, kuid praegu leidsin vaid O-tiiva N-külje mõne aknaruudu äärest kitiga kinnitust. 80 aasta jooksul on hoone pidevas kasutuses olnud ja enamus klaase vahetamist vajanud. Kinnitatud on nad hiljem liistuga. Osadel esimese ja teise korruse akendel on kahe raami vahel säilinud ehitusaegsed metallvõred.

Eraldi tähelepanu juhin peaukse kohal olevale ümaraknale A-13 (ill 69). Erika Nõva ja August Esopi 1933. a. joonise (vt lisa 1) järgi peaks prossipulkade vastava paigutusega moodustuma aknal geomeetiline kujund. Ilmselt oli see mõeldud ajastule omase stiililemendina koos peaukse varikatuse ja selle kohal oleva piirdega. Teen ettepaneku viia ellu arhitektide idee geomeetrilise kujundiga ümaraknast, võttes aluseks 1933. a projektis kujutatud lahendus.

SEISUKORD

Välja vahetatud aknad on heas seisukorras. Kooli majandusjuhataja sõnul on vaid 1990. aastatel välja vahetatud saali aknad tehtud kehvast puidust ja värvi all puit kohati pehkinud. Ehitusaegsed aknad on väljanägemiselt kulunud ja enamik aknakremoone puudu. Kahel A-3 tüüpi aknal on säilinud ehitusaegsed aknakreemid (ill 72. Vt ptk 6).

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Ehitusaegsete akende seisukorra uuring, et selgitada välja restaureerimisvajadus ja akende välja vahetamise vajadus.
- Peaukse kohal oleva ümarakna tööjoonise koostamine, võttes aluseks 1933. a projekt.

ERITINGIMUSED

- 4.6.1. Uusi avatäiteid ei ole lubatud teha.
- 4.6.2. Akende suurust, raamijaotust ja kaheraamilisust ei tohi muuta ühelgi aknal, v.a A-13, kus tuleks leida võimalus viia ellu Erika Nõva ja August Esopi projektis kajastuv lahendus geomeetrilise kujundiga ümaraknast peaukse kohal.
- 4.6.3. Võimaluse korral restaureerida kõik originaalaknad.
- 4.6.4. Restaureerimisel kasutada võimalikult hea kvaliteediga okaspuitu.
- 4.6.5. Säilitada kõik algsed metallmanused, restaureerida ja taaskasutada need.
- 4.6.6. Aknakreemide valikul võtta aluseks ehitusaegsed kreemid.
- 4.6.7. Välja vahetatavate akende puhul sisemised aknad võivad olla prossipulkadeta.

56. A-1.

57. A-2

58. A-3.

59. A-4.

60. A-5.

61. A-6.

62. A-7.

63. A-7. Keskel tuulutusaken.

64. A-8.

65. A-9.

66. A-10.

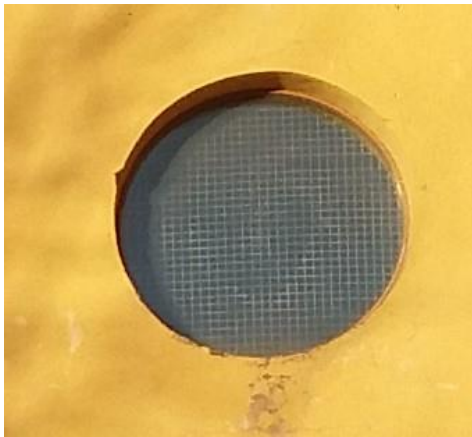

67. A-11.

68. A-12.

69. A-13.

70. A-14.

71. A-15.

72. Ehitusaegsed aknakreemoonid.

4.7. Välistrepid

KIRJELDUS

Hoonel on ehitusajast keldritrepp. Hoonele planeeriti esimese koolina Eesti Vabariigis gaasivarjend ja nimetatud trepp oli gaasivarjendi trepp. Päästeameti nõudel paigaldati 2012. a õppekorpuse õuepoolsele fassaadile avatud metallkonstruktsiooniga evakuatsioonitrepp. Kõigile kolmele korrusele raiuti koridoride välisseina evakuatsioonitrepiga ukseavad.

SEISUKORD

Trepid on rahuldavas seisus. Evakuatsioonitrepile projekteeriti peale katus, kuid valmis seda ei ehitatud, mistõttu on trepp ilmastikumõjude tõttu kiiresti korrodeerunud. Vajalik on katta evakuatsioonitrepp projekteeritud katusega ja juhtida sademeveed hoone seinast ja trepist eemale.

ERITINGIMUSED

4.7.1. Säilitada ja korrastada keldritrepp.

73. VTR-1. Evakuatsioonitrepp.

74. VTR-2. Keldritrepp.

4.8. Siseuksed

KIRJELDUS

Kõik hoone ehitusaegsed ukсед on tahveluksed. Enamik ehitusaegseid ukсед on säilinud. Päästeameti nõudel on tuletõkkeuksed paigaldatud: 1) O-tiiva esimesel kuni kolmandal korrusel klassideesise koridori ja peatrepi esise fuajee vahele; 2) saali O- ja N külge; 3) esimese korruse vestibüüli ja trepikoja vahele. 2012. aastal paigaldati Päästeameti nõudel õppekorpuse õuepoolsele fassaadile esimesele kuni kolmandale korrusele avatud metallkonstruktsiooniga evakuatsioonitrepp. Kõigile kolmele korrusele raiuti koridoride välisseina evakuatsioonitrepile pääsuks uksekohad.

Avatud osade kinni ehitamisel on lisatud ukсед: 1) esimesel korrusel söögisaali ja vestibüüli vahele klaaspakett; 2) O-tiiva S-küljel, peatrepi vastas esimesel korrusel kantselei esisele eesruumile kahe poolega jääklaasist uks; O-tiiva S-küljel, peatrepi vastas kahepoolse jääklaasist uksega klassiruum. 2001. aastal ehitati esimesel korrusel asunud riietehoid ümber söögisaaliks. Riietehoid viidi üle keldrikorrusele. Keldrikorrusele sai seni peatrepist paremalt poolt kulgenud kitsast treppi mööda. Ummistuste vältimiseks ehitati samasugune kitsas trepp ka peatrepist vasakule.

Uste tüübid:

- SU-1. Peasissepääsu välisuksega analoogne siseuks (ill 75).
- SU-2. Vestibüüli ja söögisaali vaheline klaaspakettuks (ill 76).
- SU-3. Tuletõkkesooni kahe poolega uks (ill 77-78).
- SU-4. Esimesel ja teisel korrusel kinni ehitatud ruumide ukсед (ill 79).
- SU-5. Esimesel kuni kolmandal korrusel O-tiiva koridori esine tuletõkkesektsiooni kahe poolega klaasuks (ill 80).
- SU-6. Klassiruumi kahe poolega uks (ill 81).
- SU-7. Ühe poolega uks (ill 83).

SEISUKORD

Kõigil ehitusaegsetel ustel leidub suuremaid või väiksemaid kulumisjälgi. Originaallukke ja -ukselinke ei ole säilinud. Olemasolevate ehitusaegsete siseuste üldist seisukorda võib lugeda rahuldavaks.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Projekteerida esimese ja teise korruse kinni ehitatud ruumidele uued ukсед, võttes aluseks olemasolev ukse tüüp SU-6.
- Söögisaali klaasuks asendada hoone stiilile sobivama lahendusega.

ERITINGIMUSED

- 4.8.1. Säilitada ja restaureerida kõik ehitusaegsed ukсед.
- 4.8.2. SU-1 restaureerida vastavalt p. 4.5.1.
- 4.8.3. Restaureerimisel kasutada võimalikult hea kvaliteediga okaspuitu.
- 4.8.4. Puuduvad lingid, lukusildid ja -südamikud valida võimalikult ajastutruud.
- 4.8.5. Piidad ja ukselehed kruntida linaõlikrundiga ja värvida linaõlivärviga.
- 4.8.6. O-tiiva esimese ja teise korruse kinni ehitatud ruumid (nr 23, 35. Vt lisa 4-5) asendada stiililt sobivate ustega, võttes aluseks olemasolev klassiukse tüüp SU-6. Ukselehtede keskel asuvad vertikaaltahvlid võivad olla klaasist.

75. SU-1.

76. SU-2.

77. SU-3.

78. SU-3.

79. SU-4.

80. SU-5.

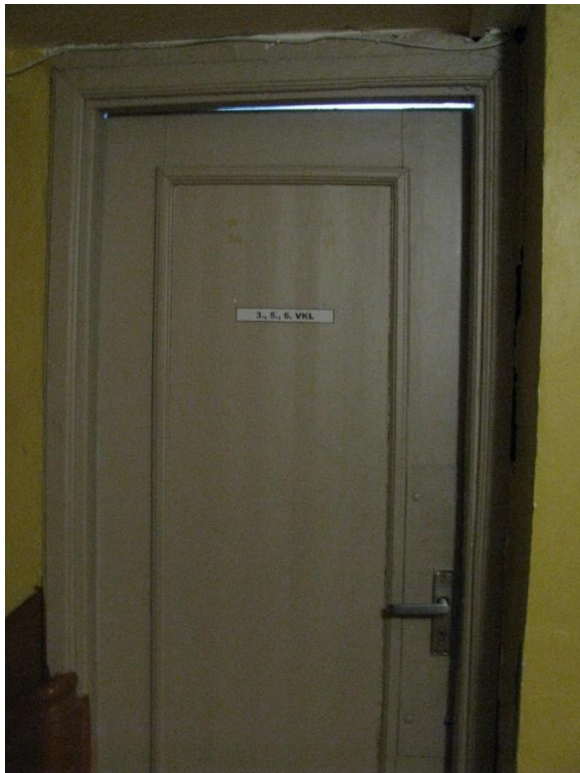

81. SU-6.

82. SU-6. Uksetahvli liistu profiil.

83. SU-7.

4.9. Laed

KIRJELDUS

Vestibüülist kolmandale korrusele kulgev peatrepp (O-tiiva W-poolne osa) on ehitatud raudbetoonist kandekonstruksioonile. Trepimademetel on krohvitud ja värvitud. O-tiiva ja W-tiiva laekonstruksiooniks on puittalad, millele kinnitunud laelaudis. Laelaudisel on krohvimatid, mis on üle krohvitud ja valgeks värvitud.

Tavapärastest valgeks krohvitud lagedest eristub saali lagi. Eksponeerituna on avatuks jäetud puidust laetalad ja talade otstes on nii toestamiseks kui ka profileeritud stiilielemendina puidust konsoolid. Talade vaheline osa on kaetud tumedaks lakitud vineertahvlitega, mis on liistudega kassetideks jaotatud. Teades, et raha puuduse tõttu kaaluti lausa saalikorpuse ehitamata jätmist,²⁶ näitab talade ja vineeriga kombineerimisel saavutatud mõjuv tulemus arhitekt Erika Nõva andekust ja nutikust. Selline võtte, kus lakoonilise stiiliga hoone saali püüti puidust talade ja tahveldustega pidulikumaks muuta, ei ole 1930. aastatel ainukordne. Samalaadset võtet on kasutatud nt Rakveres (Rakvere Gümnaasiumi hoone, Vabaduse 1) ja Valgas (Valga Gümnaasium, J. Kuperjanovi 10).

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- Saali laekonstruksioonide insenertehniline ekspertiis.
- Saali lae viimistlusuuring.

ERITINGIMUSED

- 4.9.1. Saali lae restaureerimine vastavalt insenertehnilise ekspertiisi ja viimistlusuuringu tulemustele.
- 4.9.2. Saali ventileerimisel kasutada olemasolevaid ventilatsioonivahendid (ill 30).
- 4.9.3. Krohvitud laed säilitada krohvituduna ja värvituduna. Mitte katta nüüdisaegsete laekattematerjalidega.
- 4.9.4. Krohvkattega laele võib paigaldada ventilatsioonitorude, kaabelduste jmt peitmiseks n-ö laeluseid kambreid.

---

²⁶ Algkooli hoone ehitamise kohta loe pikemalt: Ü. Paras, Haapsalu linna algkool 80: kooli ehitamine oli nagu läbi seina minek. – Lääne Elu 6. I 2018, <https://online.le.ee/2018/01/06/haapsalu-linna-alkkool-80-kooli-ehitamise-oli-nagu-labi-seina-minek/> (vaadatud 9. III 2018).

84. Traditsiooniline krohvitud ja värvitud lagi.

85. Hoone üldisest stiilist eristuv saali puitlagi.

86. Kandetalad on liistudega stiliseeritud, neid toetavad profileeritud konsoolid. Talade vahel on vineerplaadid, mis on kitsa liistuga tahveldatud kassettideks.

87. Umbes 1990. aastal valmistatud valgustid.

88. Laetala toetav konsool.

4.10. Siseseinad ja viimistlus

KIRJELDUS

Hoone telliskivist seinad on soojustatud ilmselt roomattidega ja kaetud lubikrohviga. Algselt oli viimistletud lubivärviga, hiljem kaetud sünteetiliste värvidega. Tualettide ja pesuruumide seinad on osaliselt kaetud tänapäevaste keraamiliste plaatidega.

Koridoride ja klassiruumide seinte alumine osa on kaetud poolpaneeliga. Poolpaneel on tehtud vineerist ja vertikaalsed liitekohad kaetud liistudega. Poolpaneeli serva katab lai, profileeritud horisontaallaud. Poolpaneelil oli ehitamisajal praktiline otstarve: kooliruumide alumine seiniosa, kuni 1,5 m kõrguselt, pidi seaduse kohaselt olema pestav.²⁷ Paneeli taha paigutati ka keskküttetorud. Esimese korruse vestibüüli ja söögisaali seinapaneel on üle krohvitud ja värvitud. Vestibüülis on paneeli külge ehitatud istepink. Ajakirjanduse põhjal on teada, et koolimaja avamise ajal oli iga klass värvitud erksas eritoonis.²⁸ Ilmselt peeti silmas just seinapaneele. Need on ka praegu klassides igaüks ise värvi. Koridoride paneelid on samuti värvitud. Ilmselt ehitusajal oli koridoride poolpaneelide vineer spoonitud. Seda lubab arvata mõnes kohas kooruva värvikihi alt paljastuv varasem viimistlus. Nõukogude ajal oli vähemalt enamus poolpaneelide pruuniks lakitud. Klassides on säilinud ehitusaegsed seinakapid, mille ukсед on analoogsed klassiustega. Mõnede klasside kappidel on ukсед puudu. Saalis on ehitusaegne profileeritud krohvraamistusega lavaava (ill 90).

SEISUKORD

Krohvitud seinte seisukord on hea. Poolpaneelidel enamasti värv koorub. Ilmselt seetõttu, et paneelide all olnud varasem viimistlus (spoon või/ja lakk) on jäänud korralikult eemaldamata ja värvikiht paratamatult irdub.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS.

- Poolpaneelide viimistlusuuring.
- Klassiruumide puudu olevate kappide jaoks ukse tööjoonis.

ERITINGIMUSED

4.10.1. Seintes teha krohviparandused ja värvida.

---

²⁷ § 29. Klassitoa seinad kuni 1,5 meetri kõrguseni peavad olema õlivärviga värvitud, või kaetud puust paneeliga ja värvitud, nõnda, et seinu vee ja seebiga pesta võib.– RT nr 47, 1924.

²⁸ Postimees 7. I 1938.

- 4.10.2. Säilitada saali lavaava profileeritud krohvraamistus.
- 4.10.3. Säilitada ja restaureerida kõik poolpaneelid.
- 4.10.4. Poolpaneelid võib üle värvida sobiva viimistlusvärviga vastavalt sisekujundusprojektile.
- 4.10.5. Säilitada ja restaureerida klassiruumides sisse ehitatud kapid. Kappidel, millel ukсед puudu, taastada ukсед analoogsete uste järgi.
- 4.10.6. Uste lingid ja lukud valida võimalikult ajastutruud.
- 4.10.7. Säilitada ja restaureerida vestibüüli seinä äärsed istepingid.

89. Krohvitud ja värvitud saali seinad.

90. Krohvraamistusega saali lavaava.

91. Sisseehitatud vestibüüli iste.

92. Sisseehitatud vestibüüli iste.

93. PP-1. Poolpaneel sööklas. Krohvitud ja värvitud.

94. PP-2. Iluliistuga poolpaneel klassides ja koridorides.

95. PP-2. Horisontalliistul on sisse lõigatud sooned, mis nüüdseks on kaetud paksu värvikihiga.

96. PP-2. Ilmselt algselt spoonitud.

97. Klassiruumi kapp.

98. Ukse ja kapi pealne seinakapp.

99. PP-2 klassis.

100. PP-2 klassis.

101. Ilmselt ehitusaegne pink garderoobis.

4.11. Põrandad

KIRJELDUS

Ehitusaegne värvilistest tsementkiviplaatidest laotud põrand on kõige suuremas mahus säilinud esimese korrusel: vestibüülis, söögisaalis, peasissepääsu kojas ja trepikojas. Erineva mustriaga samadest plaatidest ehitusaegne põrand on säilinud ka: keldrikorruse trepimademel, teisel ja kolmandal korrusel peatrepi põhjapoolsel trepimademel, samuti lavataguse metalltrepi trepimadememel. Klassides, O-tiiva koridorides ja saalis on algselt olnud laudpõrandad, mis nüüdseks on kaetud PVC-põrandakattega. Keldrikorruse koridoris on nüüdisaegne betoonplaatidest põrand. Pesuruumides ja tualettides on nüüdisaegne kahhelplaatidest põrand.

SEISUKORD

- Ehitusaegsed värvilistest tsementkiviplaatidest põrandad on heas seisus. Vestibüülis on väikeses mahus tehtud parandus nüüdisaegsete plaatidega.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

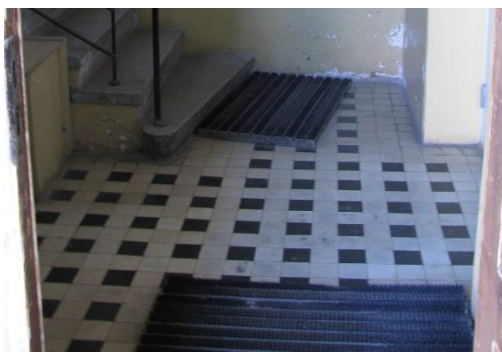
-

ERITINGIMUSED

- 4.11.1. Säilitada ehitusaegne värvilistest tsementkiviplaatides põrandad täies mahus. Põrandad puhastada ja katta sobiva kaitsevahendiga. Parandamist vajavad kohad restaureerida.
- 4.11.2. Ülejäänud põrandad on lubatud katta sobivate, kergelt puhastatavate nüüdisaegsete põrandakattematerjalidega.

102. Ehitusaegne tsementkiviplaatidest põrand vestibüülis.

103. Trepikoja plaadilao muster.

104. 2. ja 3. korruse trepimademe plaadilao muster.

105. W-tiiva trepimademe plaadilao muster.

106. Koridori põrand.

107. Saali põrand.

108. Klassi põrand.

109. Saali taga on säilinud pisut laudpõrandat.

4.12. Küttesüsteem

KIRJELDUS

Kogu hoone mahus säilinud ehitusaegsed malmradiaatorid, mis paigaldas 1937. aastal AS Siegel. Ehitusaegne küttesüsteem on ühendatud linna kaugküttesüsteemi. Algne hoone oma katel O-tiiva keldrikorrusel on likvideeritud. Säilinud on korstnajak ja korstnapits. Samuti on likvideeritud W-tiivas asunud kooliteenija korteri ahi ja pliit. Pööningul on säilinud korstnajak ja katusel massiivne korstnapits. Kaminaid ega muid küttekoldeid hoones ei ole.

SEISUKORD

1937. aastal paigaldatud radiaatorid on heas seisukorras, vaid osadel värv koorub.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

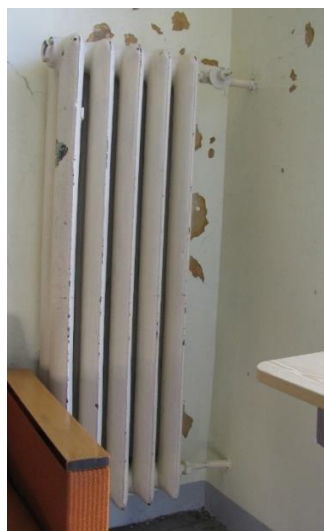
-

ERITINGIMUSED

- 4.12.1. Säilitada kõik algsed radiaatorid. Need tuleb läbi pesta, vanast värvist puhastada, teha roostetõrjet ja üle värvida sobiva metallivärviga vastavalt sisekujundusprojekti värvilahendusele.
- 4.12.2. Vajalikud uued radiaatorid peavad stiililt vastama olemasolevatele radiaatoritele.

110. Radiaator trepikojas.

111. Radiaator 3. korruse trepimademel.

112. Radiaator koridoris.

113. Radiaator saalis.

4.13. Trepid

KIRJELDUS

Hoonel on 6 sisetreppi: peatrepp (TR-1; ill 114–121), trepikoja trepp (TR-2; ill 122–125), puidust lavatagune trepp (TR-3; ill 126–127), metallist saalitagune trepp (TR-4; ill 128–131), vestibüülist keldrikorrusel asuvasse garderoobi viiv ehitusaegne trepp (TR-5; ill 132) ja sellega paralleelne nüüdisaegne trepp (TR-6; ill 133). Kõik trepid, v.a TR-6, on hoone ehitusajast. Lai peatrepp on valatud raudbetoonist, millele on paigaldatud paekivist astmed. Trepil on puidust käsipuuga krohvitud seinaga piire. Trepikojal on raudbetoonist valatud keerdtrepp (TR-2), millele on paigaldatud paekivist astmed. Trepil on metallpiire, millel on puidust käsipuu. Trepil all on puidust panipaik. Saali taga on puidust astmete ja puidust piirdega trepp ja raudbetoonist valatud trepp metallpiirde ja puidust käsipuuga. Ka selle trepi all (TR-4) on puidust panipaik.

SEISUKORD

Treppide seisukord on hea. Restaureerimist vajavad kõigi käsipuude puitdetailid.

UURIMIS- JA PROJEKTEERIMISVAJADUS

- TR-1, TR-2, TR-4 käsipuude materjali- ja viimistlusuuring.

ERITINGIMUSED

4.13.1. Säilitada ja restaureerida ehitusaegsed trepid (TR-1-5).

4.13.2. TR-1, TR-2, TR-4 puidust käsipuud restaureerida vastavalt materjali- ja viimistlusuuringu tulemusele.

4.13.3. Säilitada ja restaureerida TR-2 ja TR-4 trepialused panipaigad.

114. TR-1.

115. TR-1.

116. TR-1.

117. TR-1.

118. TR-1 puidust käsipuu.

119. TR-1 käsipuu liitekoht.

120. TR-1 käsipuu liitekoht.

121. TR-1.

122. TR-2.

123. TR-2.

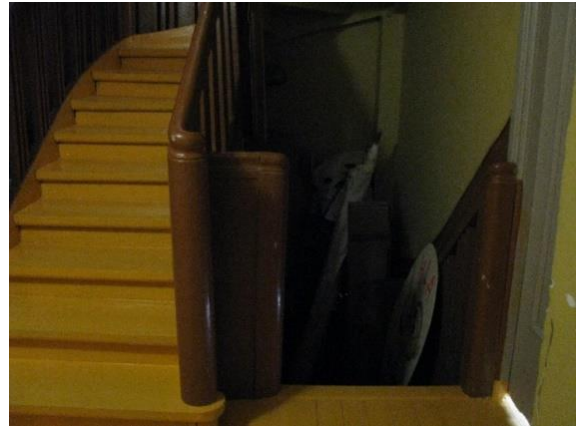
124. TR-2. Trepialune panipaik.

125. TR-2.

126. TR-3.

127. TR-3.

128. TR-4.

129. TR-4.

130. TR-4.

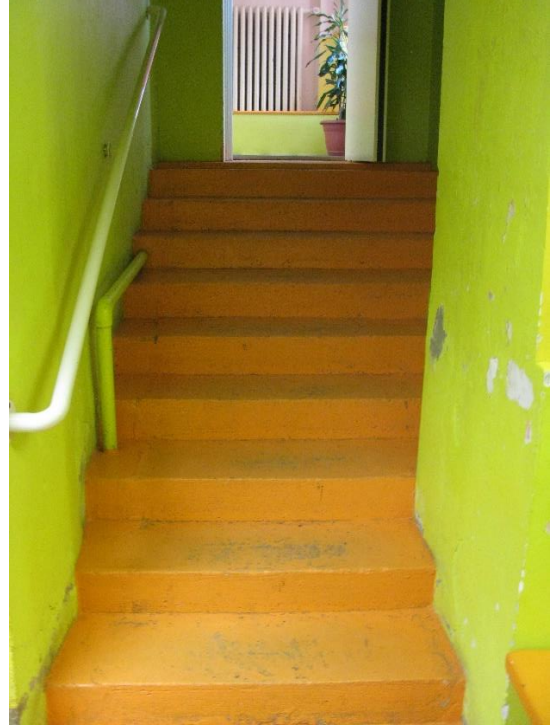

131. TR-4. Trepialune panipaik.

132. TR-5.

133. TR-6.

5. MUINSUSKAITSE ERITINGIMUSTE KOOND

4.1. Hoone ümbrus

4.1.1. Säilitada ja restaureerida paekivist piirdemüür.

4.1.2. Säilitada ehitusaegne kaevuluuk olemasolevas kohas.

4.1.4. Puitlippidest aia asemel uus aed koos aiavärvaga võttes aluseks Erika Nõva ja August Esopi eskiis, 1933. Vt lisa 2.

4.2. Katusekandmik ja -kate

Katus

4.2.3 Säilitada ja restaureerida hoone ajalooline katusekuju ja tarindusviis.

4.2.4 Säilitada maksimaalselt katuse kandekonstruktsioonid, tagada kõikide elementide kandevõime.

4.2.14. Restaureerimismeetod olgu proteesimine olemasolevaga võimalikult sarnase ristlõikega kvaliteetse puiduga.

4.2.15. Katusealuse soojustamisel jätta kandekonstruktsioonid võimalikult suures mahus eksponeeritavana avatuks.

4.2.16. Uugid restaureerida.

4.2.17. Saali korpuse katusel asuva õhukollektori täiteavad ja katus restaureerida.

4.2.18. Sundventilatsiooni paigaldamisel säilitada ehitusajaloo näidisena vähemalt üks tuulutuskamber funktsioneerivana algsel kujul olemasolevas kohas.

4.2.19. Puitdetailide katmiseks kasutada linaõlivärnitsat ja -värvi.

4.2.20. Hoone katus ja varikatused katta käsitsi valtsitud tsingitud terasplekiga.

4.2.21. Katuseaknaid on lubatud soovi korral panna O-tiiva N-külge. Katuseaknad peavad mahtuma sarikate vahele ja jääma katusega ühele tasapinnale.

4.2.22. Hoone sottrennidega sademeveesüsteem peab olema analoogne olemasolevale. Lehtid ja torud on O- ja W-tiivas erineva kujuga. Jälgida, et analoogsed tüübid säiliks olemasolevates asukohtades. Tsingitud terasplekist lehtid ja torud peab värvima hoonega ühte tooni.

Varikatused

4.2.23. Peasissepääsu varikatusel taastada algne, funktsionalismile omane õhuline stiil. Betoonkatuse äärt ei tohi katta plekiribaga, vaid see peab olema krohvitud ja värvitud puhas pind. Varikatuse sademekindlaks muutmisel võib käsitsi valtsitud terasplekist katusekatte all kasutada nüüdisaegseid materjale.

4.2.24. Võimaluse korral teostada Erika Nõva ja August Esopi koostatud projektis (Vt lisa 1-2) olev lahendus, mille kohaselt on varikatuse kohal kolme latiga piire. Varikatust toetava posti kohal piirde nurgas on lipuvarras.

4.3. Korstnad ja korstnapitsid

4.3.3. Säilitada korstnapitsid olemasolevas asukohas ja kujul.

4.3.4. Korstnapitside külgedele on lubatud paigaldada ventilatsioonirestid.

4.3.5. Korstnapitse mitte üle krohvida.

4.4. Vundament, sokkel ja välisseinad

4.4.1. Soklit, mis pole krohvitud, mitte krohvida. Vuukida sobiva lubitsemendmördiga.

4.4.2. Krohviparanduste tegemiseks kasutada mörti, mille koosseis on välja selgitatud krohviuuringuga.

4.4.3. Mittesobiva tsementmördiga tehtud varasemad parandused tuleb eemaldada.

4.4.4. Soovitav on taastada hoone algupärane toon, mis tuleb välja selgitada värviuuringuga.

4.4.5. Akende krohviraamistused peavad jääma algupärasel kujul ja algupäraste profiilidega.

4.4.6. Katusekarniisid peavad jääma algupärasel kujul ja algupäraste profiilidega.

4.4.7. Lintakna stiil peab säilima algupärasel kujul.

4.4.8. Algsete avade asukohta ja suurust muuta ei ole lubatud.

4.5. Välisüksed

4.5.1. Peauks restaureerida koos kõigi originaaldetailidega võttes aluseks viimistluskihi uuringu.

4.5.2. W-tiiva N-külje trepikoja ja W-tiiva W-külje ukсед asendada stiililt sobivamatega. Uste jooniste koostamisel võtta aluseks 1933. a eskiisprojekt.

4.5.3. Uusi avatäiteid fassaadile ei ole lubatud teha.

4.6. Aknad

4.6.1. Uusi avatäiteid ei ole lubatud teha.

4.6.2. Akende suurust, raamijaotust ja kaheraamilisust ei tohi muuta ühelgi aknal, v.a A-13, kus tuleks leida võimalus viia ellu Erika Nõva ja August Esopi eskiisprojektis kajastuv lahendus geomeetrilise kujundiga ümaraknast peaukse kohal.

- 4.6.3. Võimaluse korral restaureerida kõik originaalaknad.
- 4.6.4. Restaureerimisel kasutada võimalikult hea kvaliteediga okaspuitu.
- 4.6.5. Säilitada kõik algsed metallmanused, restaureerida ja taaskasutada need.
- 4.6.6. Aknakreemoonide valikul võtta aluseks ehitusaegsed kreemoonid.
- 4.6.7. Välja vahetatavate akende puhul sisemised aknad võivad olla prossipulkadeta.

4.7. Välistrepid

- 4.7.1. Säilitada ja korrastada keldritrepp.

4.8. Siseuksed

- 4.8.1. Säilitada ja restaureerida kõik ehitusaegsed uksed.
- 4.8.2. SU-1 restaureerida vastavalt p. 4.5.1.
- 4.8.3. Restaureerimisel kasutada võimalikult hea kvaliteediga okaspuitu.
- 4.8.4. Puuduvad lingid, lukusildid ja -südamikud valida võimalikult ajastutruud.
- 4.8.5. Piidad ja ukselehed kruntida linaõlikrundiga ja värvida linaõlivärviga.
- 4.8.6. O-tiiva esimese ja teise korruse kinni ehitatud ruumide uksed (ruumid nr 23, 35) asendada stiililt sobivamate ustega, võttes aluseks olemasolev klassiukse tüüp SU-6. Ukselehtede keskel asuvad vertikaaltahvlid võivad olla klaasist.

4.9. Laed

- 4.9.1. Saali lae restaureerimine vastavalt insenertehnilise ekspertiisi ja viimistlusuuringu tulemustele.
- 4.9.2. Saali ventileerimisel kasutada olemasolevaid ventilatsioonivahendid (ill 30).
- 4.9.3. Krohvitud laed säilitada krohvituna ja värvituna. Mitte katta nüüdisaegsete laekattematerjalidega.
- 4.9.4. Krohvkattega laele võib paigaldada ventilatsioonitorude, kaabelduste jmt peitmiseks n-ö laeluseid kambreid.

4.10. Siseseinad ja viimistlus

- 4.10.1. Seintes teha krohviparandused ja värvida.
- 4.10.2. Säilitada saali lavaava profileeritud krohvraamistus.
- 4.10.3. Säilitada ja restaureerida kõik poolpaneelid.
- 4.10.4. Poolpaneelid võib üle värvida sobiva viimistlusvärviga vastavalt sisekujundusprojektile.

4.10.5. Säilitada ja restaureerida klassiruumides sisse ehitatud kapid. Kappidel, millel ukсед puudu, taastada ukсед analoogsete uste järgi.

4.10.6. Uste lingid ja lukud valida võimalikult ajastutruud.

4.10.7. Säilitada ja restaureerida vestibüüli seina äärsed istepingid (ill 91, 92).

4.11. Põrandad

4.11.1. Säilitada ehitusaegne värvilistest tsementkiviplaatides põrandad täies mahus. Põrandad puhastada ja katta sobiva kaitsevahendiga. Parandamist vajavad kohad restaureerida.

4.11.2. Ülejäänud põrandad on lubatud katta sobivate, kergelt puhastatavate nüüdisaegsete põrandakattematerjalidega.

4.12. Küttesüsteem

4.12.1. Säilitada kõik algsed radiaatorid. Need tuleb läbi pesta, vanast värvist puhastada, teha roostetõrjet ja üle värvida sobiva metallivärviga vastavalt sisekujundusprojekti värvilahendusele.

4.12.2. Vajalikud uued radiaatorid peavad stiililt vastama olemasolevatele radiaatoritele.

4.13. Trepid

4.13.1. Säilitada ja restaureerida ehitusaegsed trepid (TR-1-5).

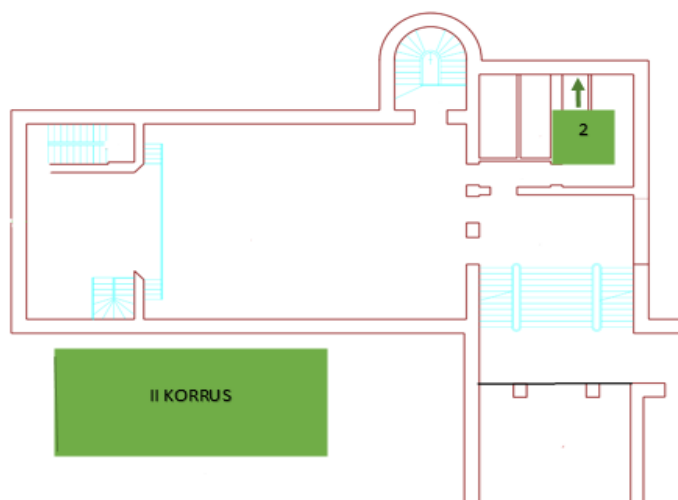
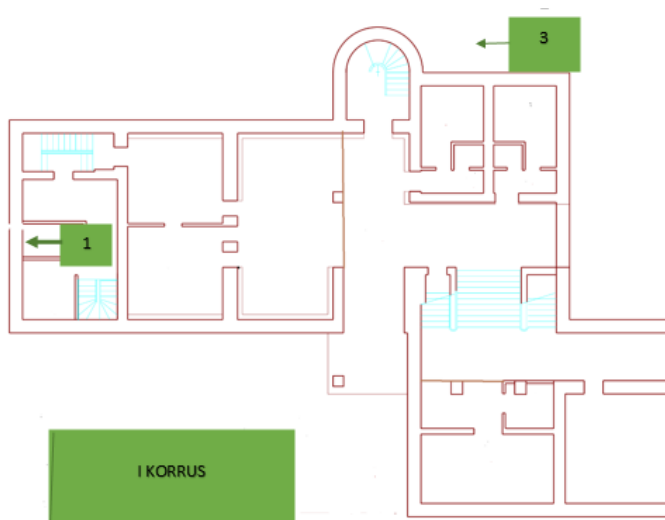
4.13.2. TR-1, TR-2, TR-4 puidust käsipuud restaureerida vastavalt materjali- ja viimistlusuuringu tulemusele.

4.13.3. Säilitada ja restaureerida TR-2 ja TR-4 trepialused panipaigad.

6. VÄÄRTUSLIKE DETAILIDE JA KONSTRUKTSIOONIDE LOEND JA PLAANID

Alljärgnev tabel koondab endas hoone põhikonstruktsioonidega nõrgemalt seotud osi, mida on võimalik hõlpsamini eemaldada. Säilitamisele kuuluvad põhikonstruktsioonide (katusetarindid, seinad, laed, põrandad jms on mainitud vastavates peatükkides.

NR.	NIMETUS	ASUKOHT	MANUSED
1.	Aknakremoon (2tk)	A-3. Ruum nr 14.	-
2.	Aknakremoon (2 tk)	A-3. Ruum nr 32.	-
3.	Kaevuluuk kirjaga „C. SIEGEL“	Kooli hoovis. O-tiiva N-fassaadi ette ulatuva osa ees. Foto nr 15.	-

7. FOTODE JA ILLUSTRATSIOONIDE NIMEKIRI

1. Vaade linnuse tornist Ehte tänavale, 10.10.1948. a. SALM, f HM, n 2585, s 4.
2. Vaade S-fassaadile, 1950. a. SALM, f HM, n 2598, s 1.
3. Vaade S-fassaadile, 1980. aastate lõpp. Erakogu.
4. Vaade hoovist N-fassaadile, 1949–1950. SALM, f HMF, n 1667, s 27.
5. Vaade vestibüulist garderoobi poole, 1950. a. SALM, f HM, n 2598, s 2.
6. Vaade O-tiiva koridori, 1950. a. SALM, f HM, n 2598, s 3.
7. Vaade saali O-küljele, 1950. a. SALM, f HM, n 2598, s 17.
8. Vaade peasissepääsule, 1952. a. RA, EFA, f 204, n P, s 0-4626.
9. Esifassaad – S-fassaad. Vaade Suur-Lossi tänavalt.
10. W-fassaad. Vaade Neidude tänavalt.
11. O- ja S-fassaad. Vaade Ehte tänavalt.
12. N-fassaad. Vaade siseõuelt.
13. N-fassaad. Vaade Neidude tänavalt.
14. N-fassaad. Vaade F. J. Wiedemanni tänavalt.
15. Ehitusaegne kaevu luuk O-tiiva, N-külje etteulatava osa juures.
16. Vaade W-poolt hoone katusele. Esiplaanil madam W-tiib, tagaplaanil kõrgem O-tiib.
17. Õhukollektor W-tiiva katusel.
18. W-tiiva S-külje sottomrenn.
19. W-tiiva õhukollektori SW-nurk
20. Vaade õhukollektori ja katuse N-küljele.
21. Vaade W-ja O-tiiva N-poolsele katusele.
22. O-tiiva katus N-küljelt.
23. O-tiiva katuse kandekonstruktsioon.
24. O-tiiva katuse kandekonstruktsioon
25. Uuk O-tiiva katusel.
26. Metallist tõmbits peatrepi betoonkarkassi kohal oleva katusetala küljes.
27. W-tiiva katuse kandekonstruktsioon.
28. W-tiiva kandekonstruktsiooni nurgasõlm.
29. Saali ehitusaegne tuulutuskamber.
30. Tuulutusava saali laes.
31. Peasissepääsu varikatus. (W-tiib, S-külg)
32. Peaukse varikatuse valtsplekist kate.

33. Varikatuse alumise külje irdunud betoon.
34. Trepikoja (W-tiib, N-külg) varikatus.
35. Keldritrepi (O-tiib, N-külg) varikatus.
36. O-tiiva N-külje korstnapitsid.
37. W-tiiva korstnapits.
38. W-tiiva korstnapits lähivaates.
39. Algne keskkütte korstnajalg O-tiiva pööningul.
40. Korstnajalg ja katuse kandekonstruktsioon O-tiivas.
41. Hoone tänavapoolne sokkel on klombitud Lasnamäe paest.
42. Õuepoolne sokkel alates O-tiiva etteulatava osa N-küljest ja W-tiiva N-külg on kohalikest maakividest.
43. O-tiiva kaarjas katusekarniis.
44. W-tiiva nurgeline katusekarniis.
45. O-tiiva N-külje etteulatava osa nurk.
46. W-tiiva trepikoja (N-külg) sein.
47. O-tiiva S-fassaad. Lintakna stiil.
48. W-tiiva S-fassaad. Saali akende traditsionalistlik krohvraamistus.
49. O-tiiva S-fassaad. Pudenev värvikiht.
50. VU-1. Peauks. W-tiib, S-fassaad.
51. VU-1. Kroomitud käsipuu.
52. VU-2. Trepikoja uks. W-tiib, N-külg.
53. VU-3. Köögi välisuks. W-tiib, W-külg.
54. VU-4. Keldritrepi uks. O-tiib, N-külg.
55. VU-5. Evakuatsioonitrepi uks. O-tiib, N-külg.
56. A1.
57. A2.
58. A3.
59. A4.
60. A5.
61. A6.
62. A7.
63. A7. Keskel tuulutusakend.
64. A-8.
65. A-9.

66. A-10.
67. A-11.
68. A-12.
69. A-13.
70. A-14.
71. A-15.
72. Ehitusaegne aknakremoon.
73. VTR-1. Evakuatsioonitrepp. O-tiib, N-külg
74. VTR-2. Keldritrepp. O-tiib, N-külg,
75. SU-1. Peaukse siseuks on analoogne välisuksega.
76. SU-2. Vestibüüli ja söögisaali vahe on kinni ehitatud ning paigaldatud tulekindel klaasuks.
77. SU-3. Tuletõkketsooni 2-poolne uks.
78. SU-3.
79. SU-4. Esimesel ja teisel korrusel kinni ehitatud ruumide uksed.
80. SU-5. Klasside korpuse koridori esine tuletõkkeseptsiooni kahe poolega klaasuks.
81. SU-6. Klassiruumi kahe poolega uks.
82. SU-6. Uksetahvli liistu profiil.
83. SU-7. Ühe poolega uks.
84. Traditsiooniline krohvitud ja värvitud lagi.
85. Hoone üldisest stiilist eristuv saali puitlagi.
86. Kandetalad on liistudega stiliseeritud. Neid toetavad profileeritud konsoolid. Talade vahel on vineerplaadid, mis on kitsa liistuga tahveldatud kassettideks.
87. Umbes 1990. aastal kohalike meistrite valmistatud valgustid.
88. Laetala toetav konsool on silmatorkav stiilielement.
89. SE-1. Krohvitud ja värvitud saali seinad.
90. Krohvraamistusega saali lavaava.
91. Sisseehitatud vestibüüli iste.
92. Sisseehitatud vestibüüli iste.
93. PP-1. Poolpaneel sööklas. Krohvitud ja värvitud.
94. PP-2. Iluliistuga poolpaneel klassides ja koridorides.
95. PP-2. Horisontalliistul on sisse lõigatud sooned, mis nüüdseks on kaetud paksu värvikihiga.
96. PP-2. Ilmselt algselt spoonitud.
97. Klassiruumi seinakapp.
98. Ukse ja kapi pealne seinakapp.

99. PP-2 klassis.
100. PP-2 klassis.
101. Ilmselt ehitusaegne pink garderoobis.
102. Ehitusaegne betoonplaatidest põrand vestibüülis.
103. Trepikoja plaadilao muster.
104. 2. ja 3. korruse trepimademe plaadilao muster.
105. W-tiiva trepimademe plaadilao muster.
106. Koridori põrand.
107. Saali põrand.
108. Klassi põrand.
109. Saali taga on säilinud pisut laudpõrandat.
110. Radiaator trepikojas.
111. Radiaator 3. korruse trepimademel.
112. Radiaator koridoris.
113. Radiaator saalis.
114. TR-1. Peatrepp.
115. TR-1.
116. TR-1.
117. TR-1.
118. TR-1 puidust käsipuu.
119. TR-1 käsipuu liitekoht.
120. TR-1 käsipuu liitekoht.
121. TR-1.
122. TR-2. Trepikoja trepp.
123. TR-2.
124. TR-2. Trepialune panipaik.
125. TR-2.
126. TR-3. Lavatagune trepp.
127. TR-3
128. TR-4. Saalitagune trepp.
129. TR-4.
130. TR-4.
131. TR-4. Trepialune panipaik 1-korrusel.
132. TR-5. Ehitusaegne trepp vestibüülist keldrikorrusele.

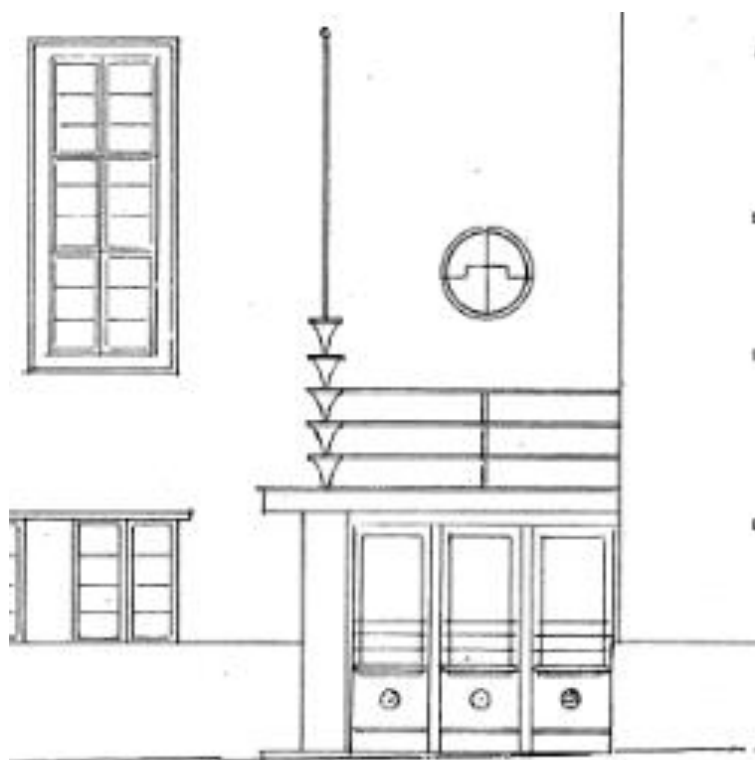
133.TR-6. Tänapäevane trepp vestibüülist keldrikorrusele.

Pildistamise suunad vt lisa 7-11.

8. LISAD

1. Vaade S-fassaadile Ehte tänavalt. Eraldi välja toodud peasissepääsu arhitektuurne lahendus. Väljavõte Erika Nõva ja August Esopi 1933. a. koostatud projektist. EAM, f 22, n 1, s 2b.
2. 1) Vaade W-fassaadile. Neidude tänavalt; 2) Vaade N-fassaadile. Hoone läbilõige. Väljavõte Erika Nõva ja August Esopi 1933. a. koostatud projektist. EAM, f 22, n 1, s 2a.
3. Ruumide numbrid. 0 korrus.
4. Ruumide numbrid. I korrus.
5. Ruumide numbrid. II korrus.
6. Ruumide numbrid. III korrus.
7. Foto number ja pildistamise suund. 0 korrus.
8. Foto number ja pildistamise suund. I korrus.
9. Foto number ja pildistamise suund II korrus.
10. Foto number ja pildistamise suund. III korrus.
11. Foto number ja pildistamise suund. Pööning.

LISA 1

LISA 2

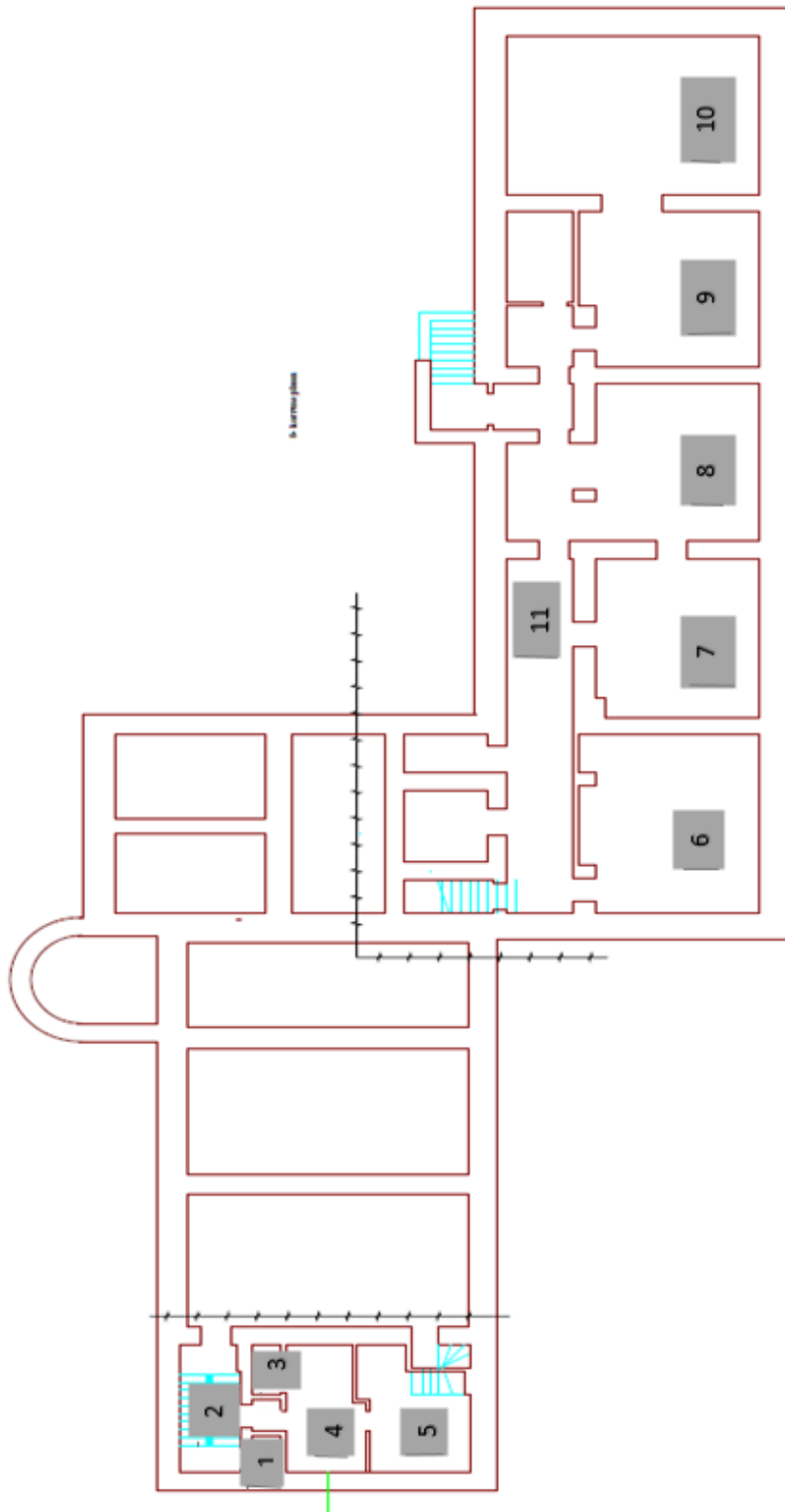
VAADE LOOMI TÄNAVALT

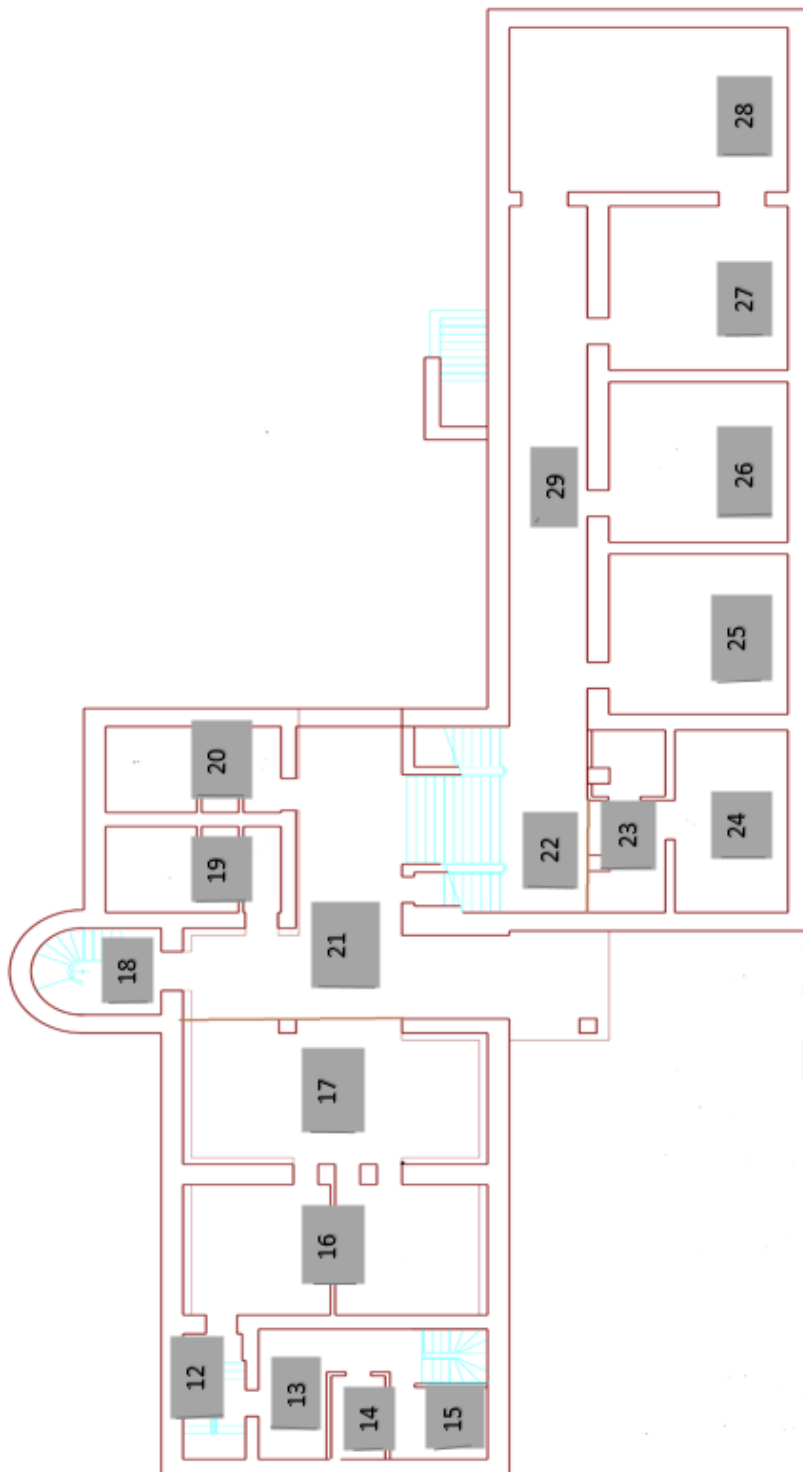
LISA 3

Ruumide numbrid. 0 korrus

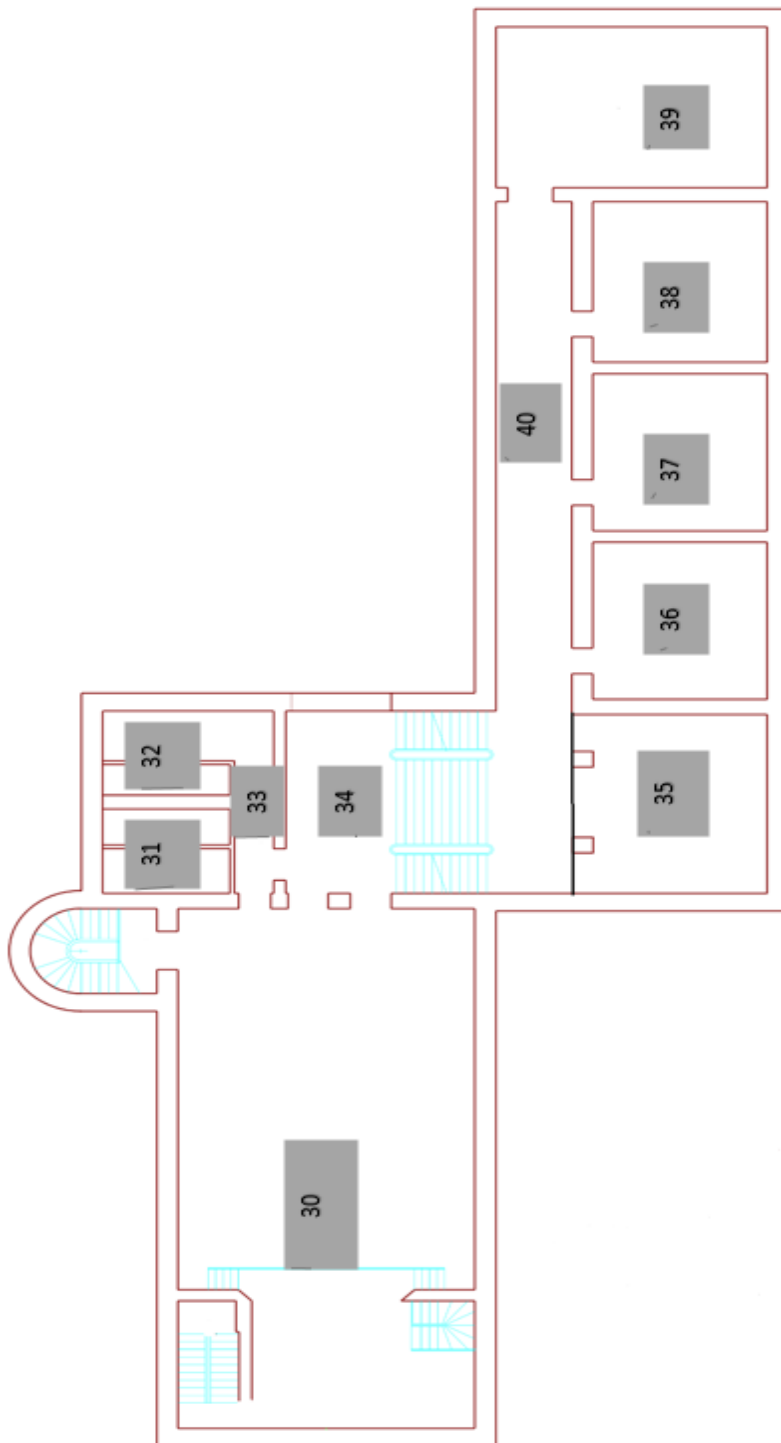
LISA 4

Ruumide numbrid. I korrus

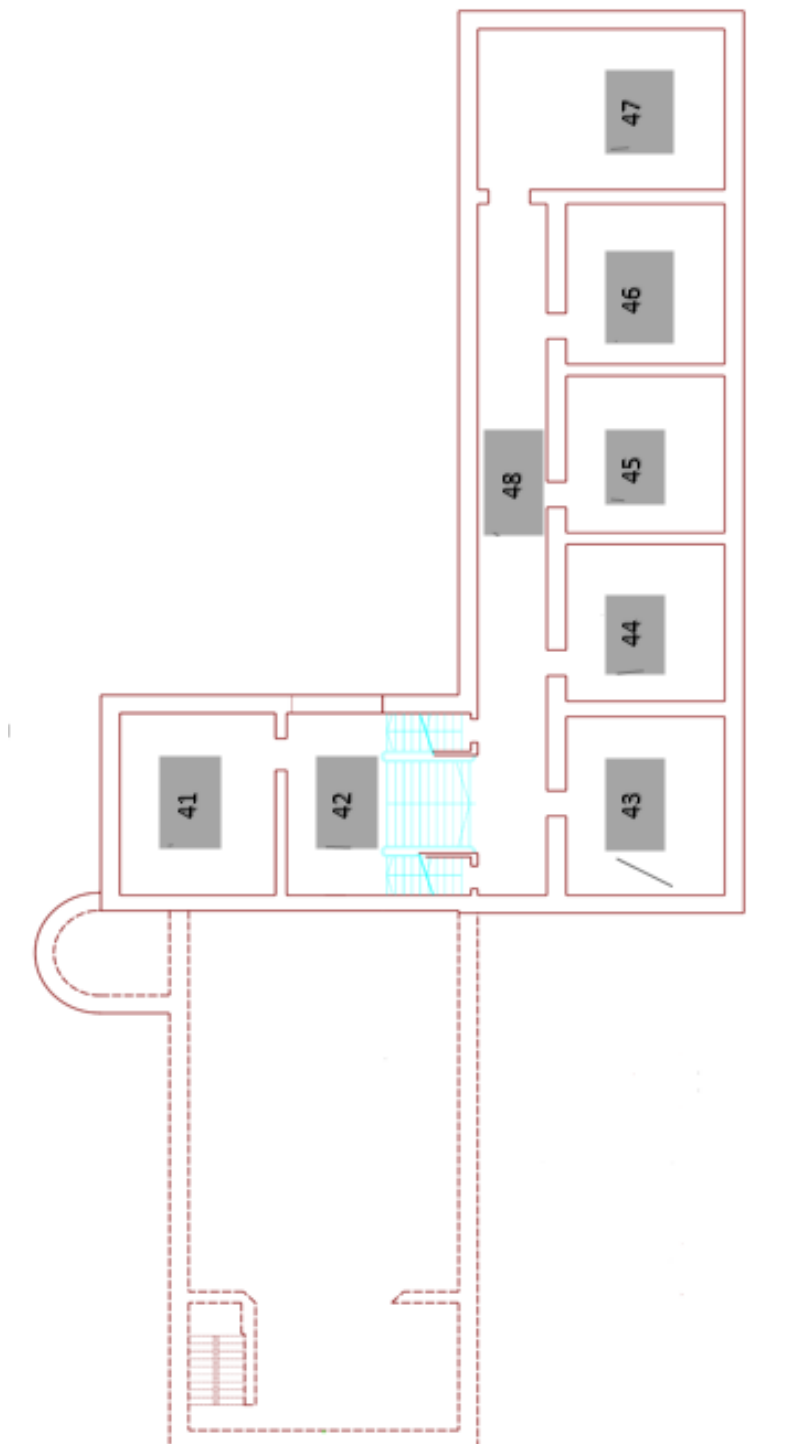
LISA 5

Ruumide numbrid. II korrus

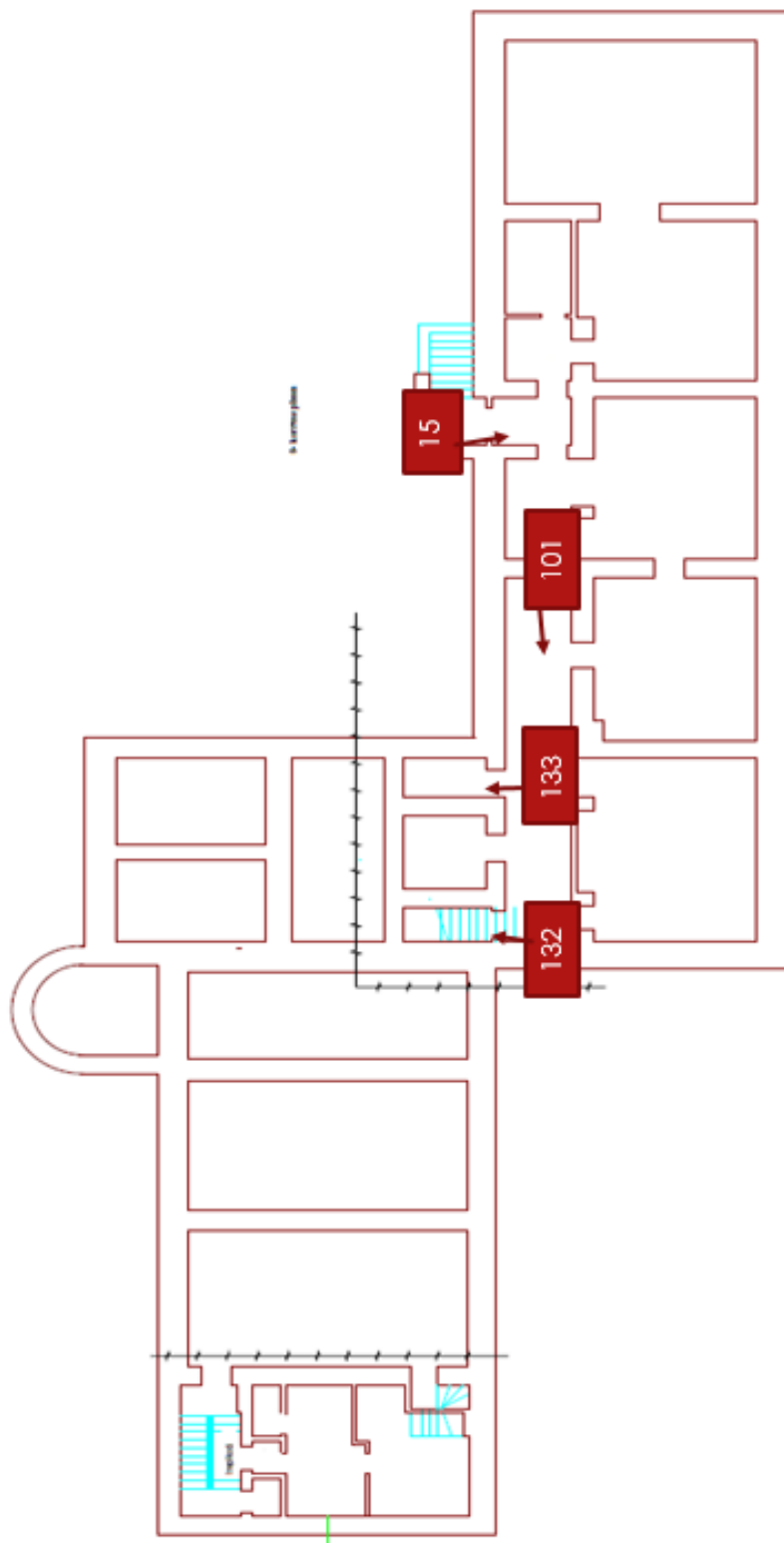
LISA 6

Ruumide numbrid. III korrus

LISA 7

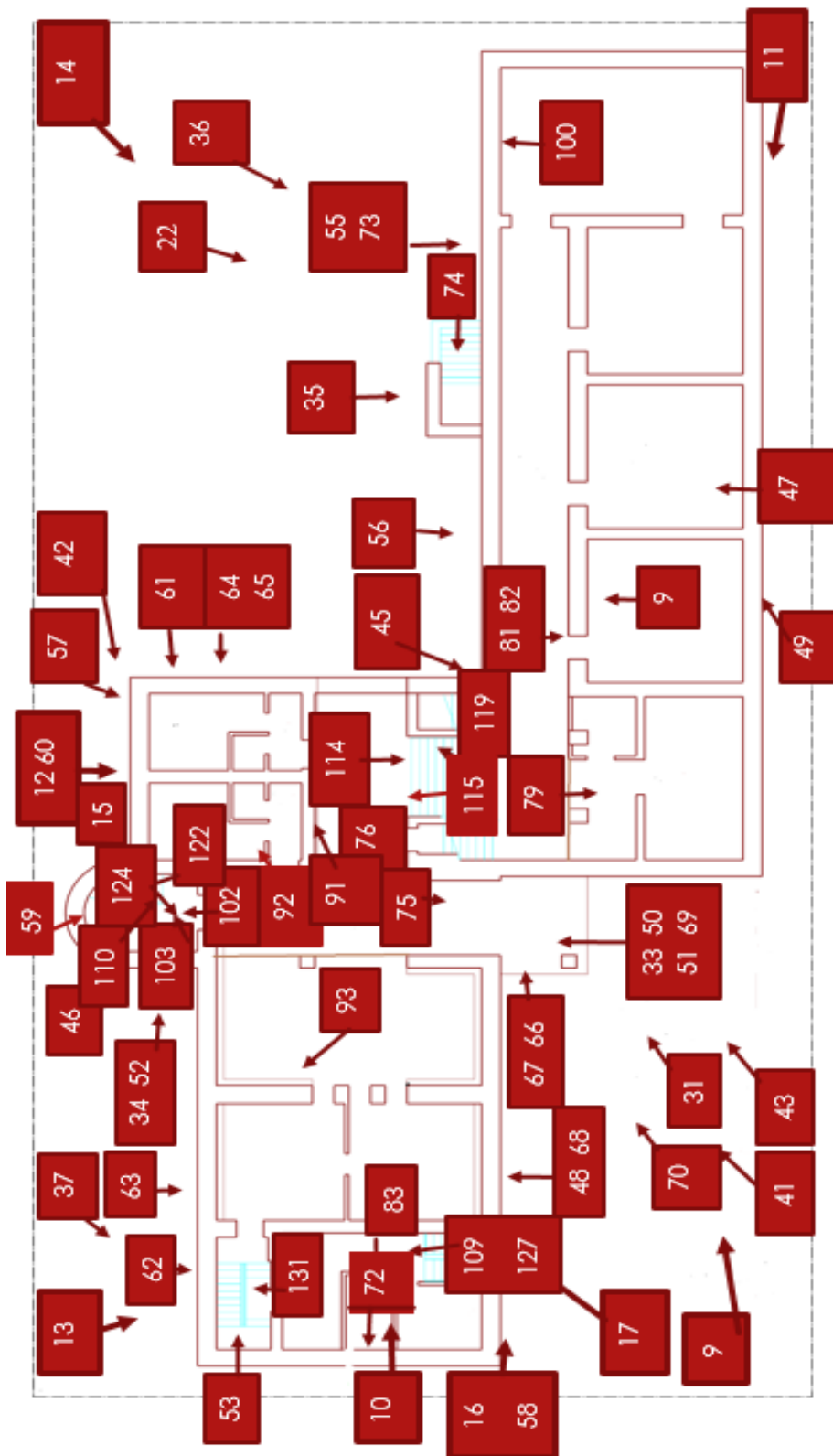
Foto number ja pildistamise suund. 0 korrus

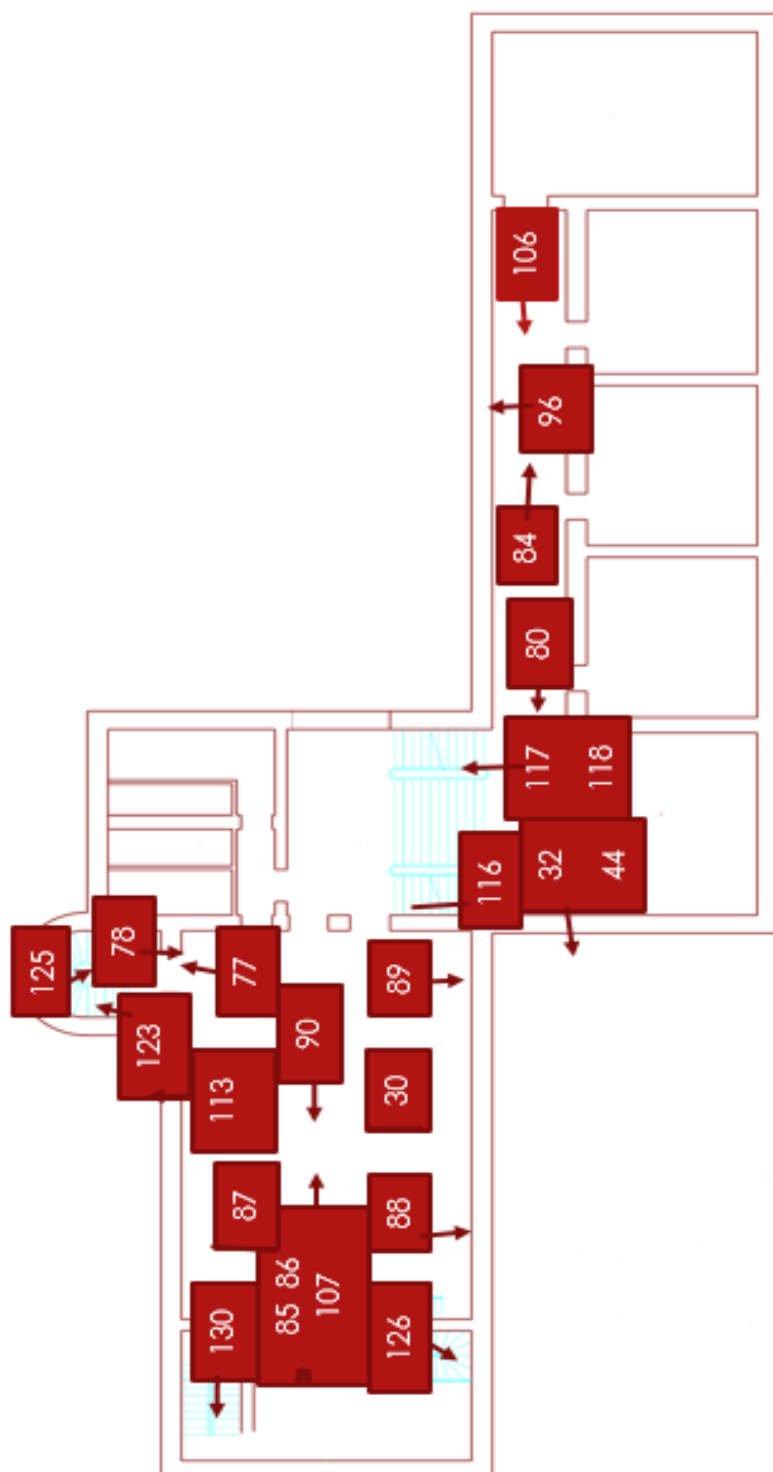
LISA 8

Foto number ja pildistamise suund. I korrus

LISA 9

Foto number ja pildistamise suund. II korrus

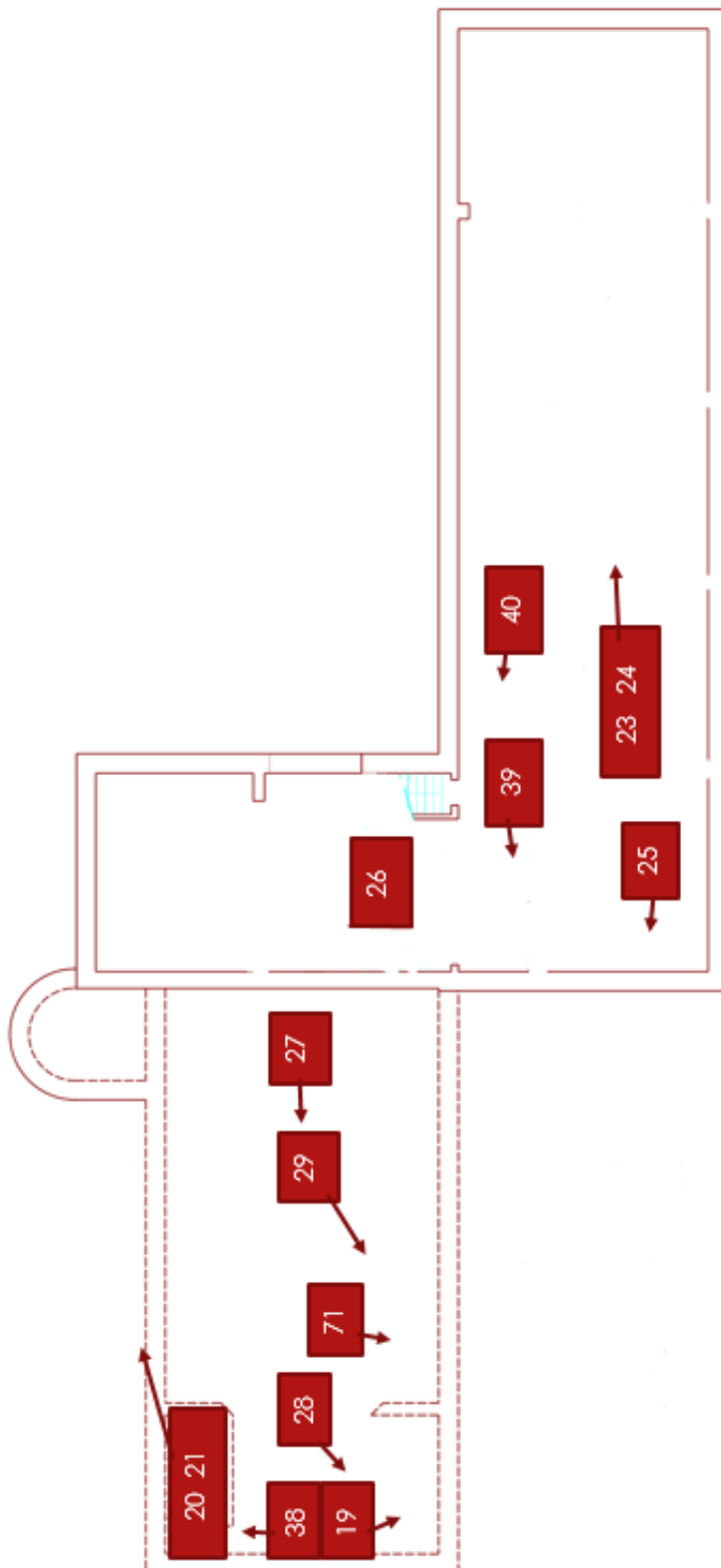
LISA 10

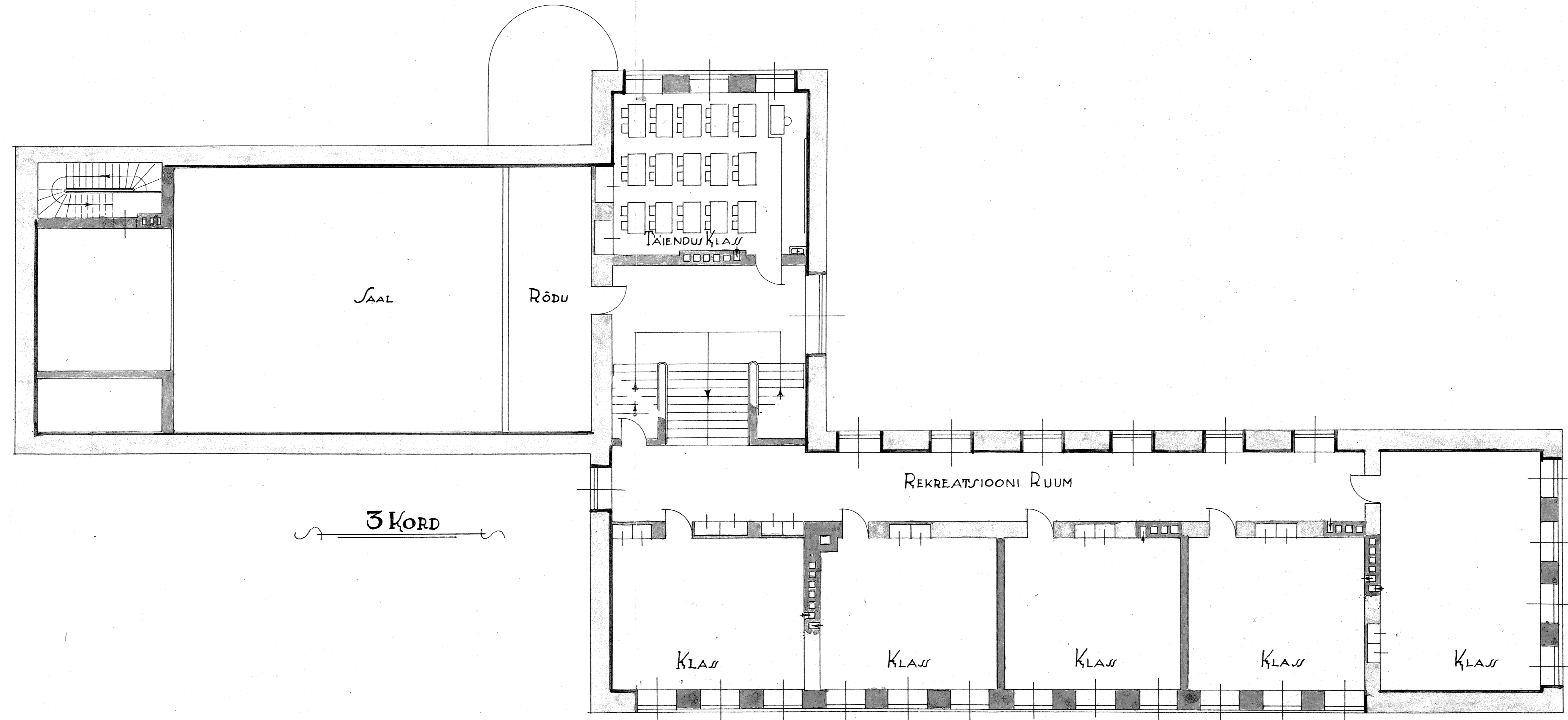
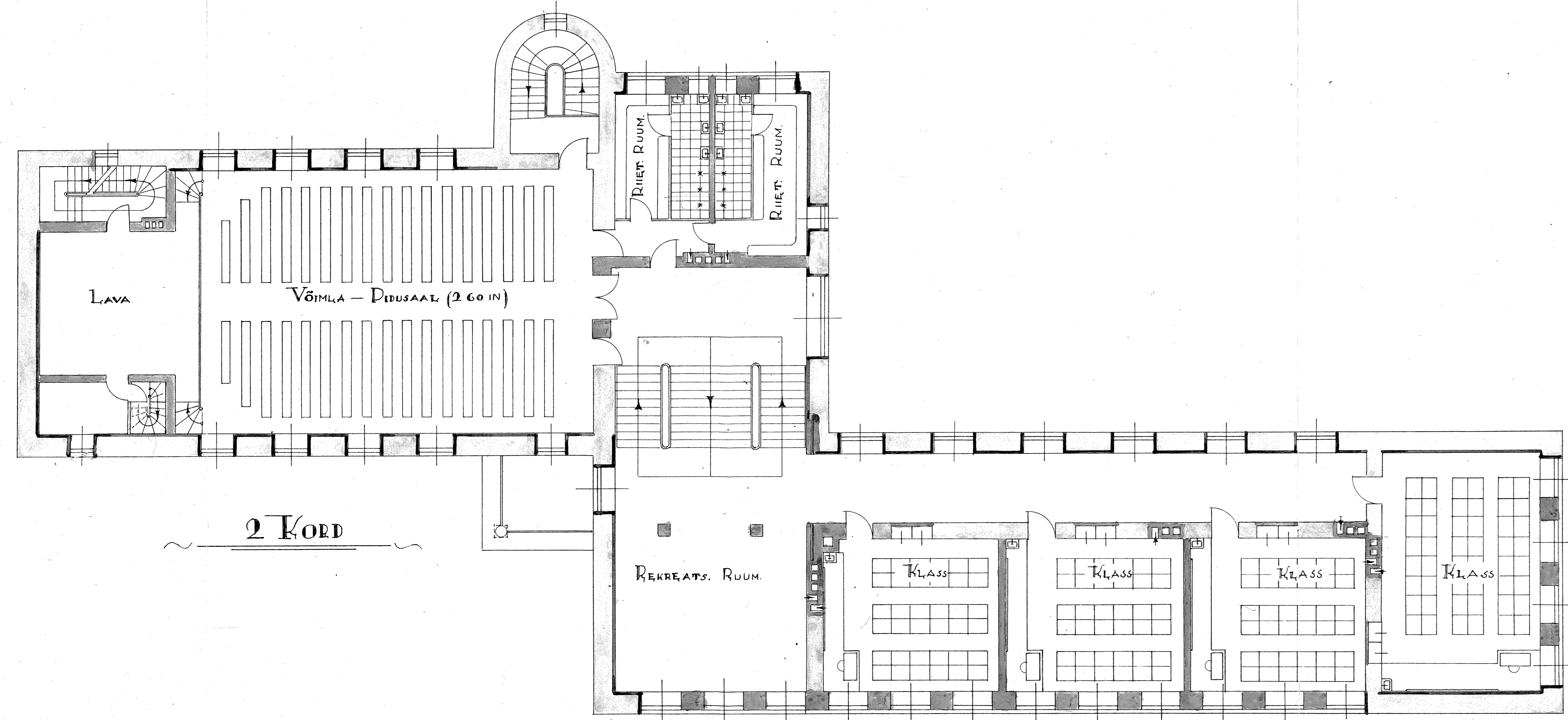
Foto number ja pildistamise suund. III korrus

LISA 11

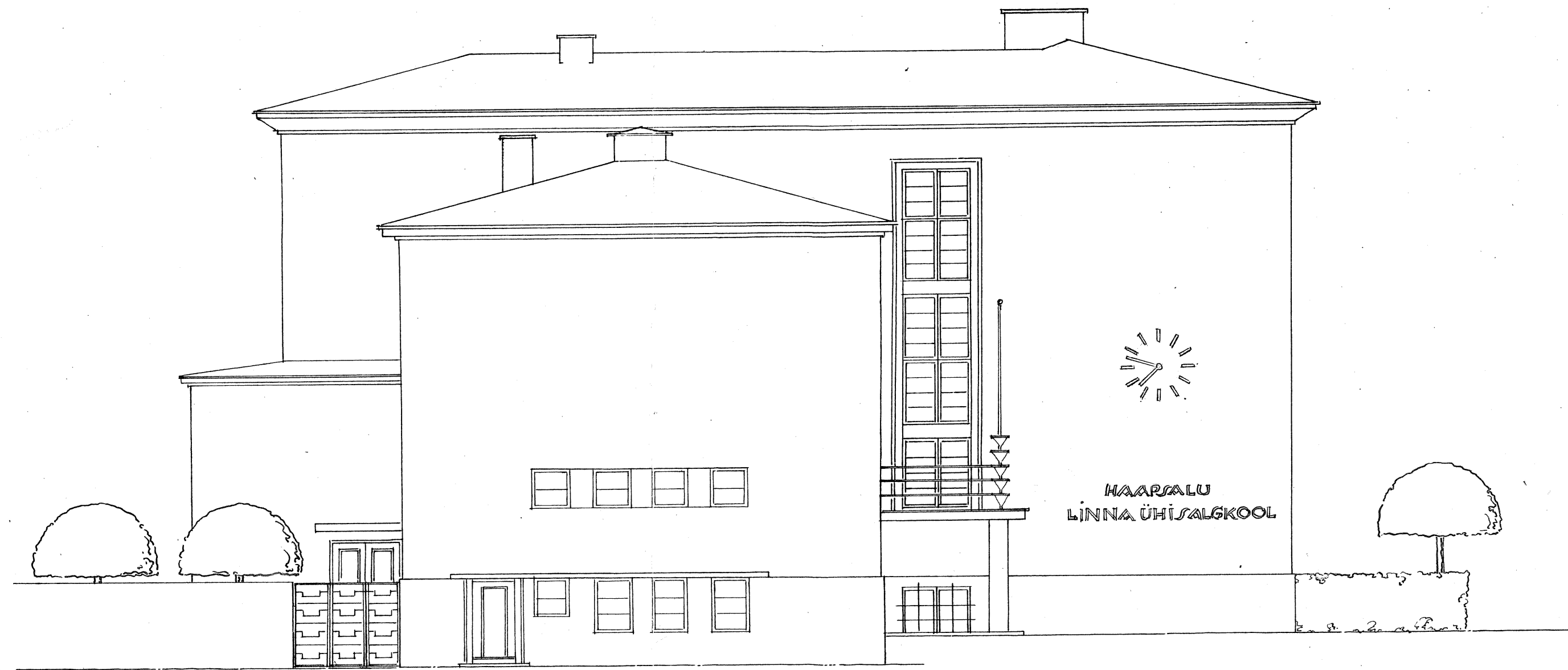
Foto number ja pildistamise suund. Pööning

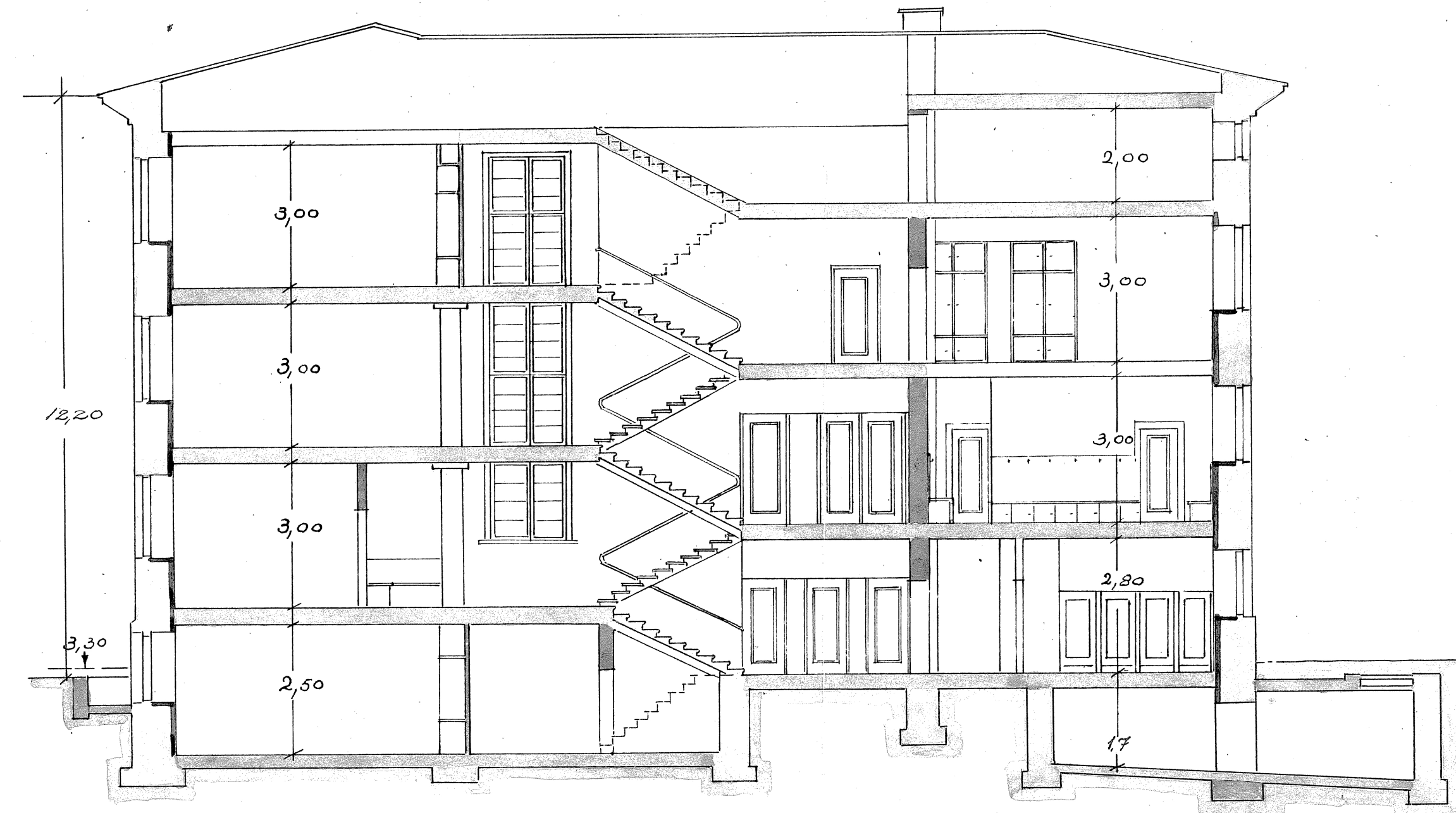

VAADE EHITE TÄNAVALT

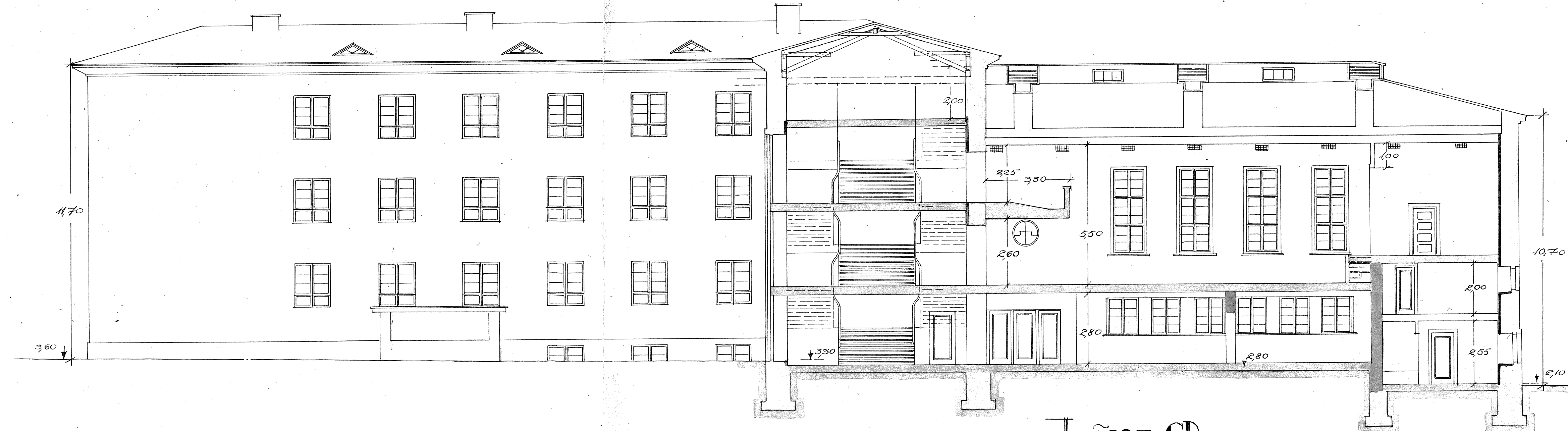

VADE LOUJA TÄNAVALT

LÕIGE AB

LÕIGE CD

Käesolev projekt on teedeministri poolt
 määratud ja ehituse osakonna ehituse
 ameti poolt läbi vaadatud ja vastuvõetavaks
 tunnustatud

10-11-1933
 #5.
 K. Põlsoo
 ehituse ameti juhataja
 E. Eberberg

arhitekt A. Soor
 ark. E. Kallay
 14. det. 1932